

НОСИФ ХІМЧУК

НАРОДНЯ МУДРІСТЬ

Друге доповнене видання

Віндсор

1965

Канада

diasporiana.org.ua

Цю книгу присвячую своїй дружині Анні.

А в т о р

Иосиф Хімчук

JOSEPH CHIMCZUK

{

UKRAINIAN PROVERBS

Second Edition

Published by Author

Windsor

1965

Canada

ИОСИФ ХІМЧУК

НАРОДНЯ МУДРІСТЬ

Друге доповнене видання

Накладом автора

Віндсор

1965

Канада

Printed in Canada

ВСТУПНЕ СЛОВО

Ця моя книга — вже друге видання українських пословиць, приповідок і поговірок. Перша збірка появилася у 1959 році, скоро знайшла свого читача й так же скоро розбрівся в народі весь наклад. Це спонукало мене опрацювати нову збірку — вже об'ємисту з новим призбираним матеріалом, яка — сподіюся — також не буде залежуватися на книгарських полицях, бо це народня мудрість, яка промовляє найкраще до серця й душі, а й заставляє розум керувати своїми діями, щоб добре використати, злого виминати.

Народні пословиці — це життєвий досвід довгих-предовгих поколінь українського й інших культурних народів, які передавали його з роду в рід у короткому з гумором вислові, а ті знову включали до того і щось нового з власного досвіду, свої спостереження з нових життєвих обставин про успіхи, труднощі й невдачі та чому вони були й як виминати їх. І так коротким образом — на-весело — подавали своїм нащадкам. Так народній досвід — "народня мудрість" — збагачувана все новими й новими надбаннями доходить аж до нас самих і ходить між народом, його заохочує до нових добрих починань, остерігає перед злом, висміває невдах.

Опинившись у новому світі різними хвилями напливу, наші люди зустрічалися з новими життєвими труднощами, переборювати які приходилося важко, а то й аж нестерпно. І в тому взятті як багато допомагав саме досвід поколінь у народній мудрості — так з гумором схопленій у пословицях, і в найтрудніших обставинах перемагала життєва радість, замість понурої зневіри! І з того знову ж нові заключення з нового життєвого досвіду — ної пословиці й приповідки з "заокеанського життя", новий вклад у народню скарбницю української культури. І цей наш новий досвід у новому світі також відзеркалює ця нова моя збірка.

Зацікавлення народньою мудрістю українського народу виявилось вже давно й багато українських і не-українських дослідників народньої творчості бродило довгими роками між народом нашим і списувало їх, опрацьовувало, а й видавали групами й багатотомовими збірниками, але вони загалові українсь-

кому не були доступні. Ще й тепер списують в Україні цю нашу народню мудрість, але її підмазують на-червоно й видають для пропаганди й заблуди "масовими тиражами". Але сучасної народньої мудрости з теперішніх переживань, спостережень і досвіду під загарбницько-советським режимом там не відважаться записувати, а тимбільше публікувати, а це ж найцікавіша народня творчість, яка найвірніше відображує справжню дійсність переживань українського народу так в'їдливо й з гумором схоплену. А це була б найкраща й найбільш реальна, а при тому й найуспішніша "пропаганда" для московсько-советського режиму!

Живучи між народом і буваючи на різних наших зібраннях — публічних і приватних, родинних — при різних обставинах насувались думки, пригадувались старі й ось так, десь у кутку непомітно, витягав я з кишені кусник паперу й записував їх, а вдома все те скидав до коробки. Так призибалось того чимало за весь мій досить довгий вік. Тепер, впорядкувавши їх, пуская в світ, щоб користало з них і більше, руководились ними наші найближчі й ті, що прийдуть по нас.

Хочу вірити, що ця моя нова книга народньої мудрости зможе багато допомогти нашим прийдешнім поколінням, а й нам самим, якщо розуміємо руководитись ними в нашому повсякденному житті й виховувати ними наших нащадків. Впродовж усього життя я не тільки вивчав ці списані мудрощі, але й за власними силами руководився ними. І вони — ці мудрощі — допомогли мені довести всі мої плани до успішного завершення, якого я бажав собі й бажаю Вам і народові, з якого я вийшов і досвідом якого я користався.

На закінчення складаю щиру подяку народному працівникові, колишньому старшині Української Галицької Армії, Володимирові Гірнякові, що багато думок додав і впорядкував до друку цю збірку. А моїм Читачам — що непригоже Вам, відкиньте й вибачайте за це.

Моя освіта не висока, а звичайна народня, тож і мудрощі тут списані теж звичайні — народні, і мова їх проста.

Йосиф Хімчук — автор

Ліпше жити у власній хаті, як у чужій палаті.
Безправність має коротке життя.
Ніколи не питай поради в безрадного, бо він тобі не допоможе.
Людей питай, але й свій розум май.
У жінки язик вільний, але в чоловіка терпкий.
Шкода таку голову навчати, у якій нічого не хочеться
держати.
Ліпше та людина може над собою панувати, яка вміє свій
розум уживати.
Бідний бідному співчуває, але біда біду доганяє.
Любов, то щось таке, що солодше від меду.
Бідному женитись — ніч мала.
На кого люди, на того й ворони.
Бідний добрі думки мав, тільки початок із кінцем не
зв'язав.
Дипломи й дипломати мають межу між собою.
З дерева такі цінні речі виробляють, що до них покло-
няються.
Багач і задом може бачити.
Не бери прикладу від таких людей, що злі вчинки роблять.
Не давай і не випоминай.
Такі часи настали, що й ціни до гори попідекакали.
Легко гроші позичати, але тяжко віддавати.
Так у світі буває, що народ із народу користує.

Ржа залізо з'їдає, а олива ржу вбиває.
Велика туга, як згубив друга.
Як людина вільна, то й життя добре.
Дві жінки в одній хаті, то так, як одна миш і два коти.
Де сонечко не досягає, там і плоду немає.
Славу хотів би мати, але сам собі ради не може дати.
Хто ворогові піддається, той не матиме щастя.
Хто горілкою журбу заливає, той не журбу, а себе вбиває.
Не так воно завжди буває, як людина собі пляни вкладає.
Доки король корону носив, то його державу народ й Господь благословив.
Де народ у мирі та спокої живе, там і святиня постає.
Одна сталь, але не однакова їй ціна.
Немає людини, щоб не зробила помилки.
Бідний усе тоді відчуває, як праці немає.
Добре, що зима в році буває, бо вона багато паразитів убиває.
Лихий чоловік, то жінчин боляк.
Чоловік має право, а жінка свій вихід.
Молоді літа прогуляв, середні занедбав, а на старі сам остав.
Минуле зло мусимо забути, якщо хочемо щось краще здобути.
Життя житті не завжди рівне.
Жиди усе на нас нарікають — другі провинили, а нас проклинають.
Добро пам'ятається довго, а зло ще довше.
Як буде по мужньому, то буде й по дружньому.
Легше гріш розпустити, чим зложити.

Треба і тим признання дати, що вміли в своєму житті щось придбати.

Не питай знатного, але бувалоого.

На Дніпрі береги травою вкриваються, наші браття й сестри освідомляються.

Війни світові багато шкоди заподіяли, мільйони молодого народу зі світу зігнали.

Хто в своєму житті книжок не читав і не читає, той дуже мало знання має.

Хто бродить, той усе щось знаходить.

Він сам здоровий, але в руках має лоскоти (лінивий).

Лінивого можна впізнати й по ході.

Не кожного руки можуть робити те саме.

Ту людину треба поважати, яка не боїться правду сказати.

Треба тих людей поважати, що вміють правдиво в житті поступати.

Зі золотом увесь світ числиться.

Яке дерево, такі його й овочі.

Яблуко від яблуні далеко не відкотиться.

Ті, що задалеко думками літають, мало користи мають.

Хто зло в своєму житті робить то не тільки собі, а й народові своєму шкодить.

Хто за кавалок хліба себе й свій народ продає, той біблійним Юдою Іскарйотським навіки стає.

Високо-вчені люди говорять дуже коротко, але мудро.

Австріяки й поляки все від нас забрали, але й самі нічого не скористали.

Ворогом можеш і того назвати, що пробує тебе ошукати.

Так тобі сказав, як топором відрубав.

Горе тому, як жінка верх має в дому.

Голова без розуму, то так, як дзвін без голосу.
Дехто такого вимагає, чого й на світі не буває.
Ті, що до державного корита пруться, знають, що там по-
пасуться.
Тепер так на світі буває, що друг другові не довіряє.
Лихий язик може таку рану зробити, що її ніколи не загоїш.
Той, легше хліб здобуває, хто фах якийсь має.
Ліпше мовчати, чим когось не совісно критикувати.
Великі пльоткарі з тих бувають, які про всіх усе знають.
Людина робить, шпарує і дбас — приходиться смерть і все
залишає.
Деякі повмирали, але славу за собою позиставляли.
Чесна людина ніколи не буде фальшувати.
Щастя прилітає і відлітає, а надія все біля вас буває.
Легше добру пораду дістати, як діло починати.
Спершу добру пораду дістань, а відтак діло починай.
Якщо хочеш щось мати, то не потрібно тобі на манну чекати.
Раненько вставай, рукави закачай і кажи: Боже, помагай!
Хто рано встас, тому й Бог дає.
Як хтось хоче щось мати, то не треба ранками спати.
Хто чужої поради шукає, той завжди масло до хліба має.
Хто журби не має, той у щасті виростає.
До успіху в торгівлі потрібно не тільки грошей, але й
знання.
Своїми клопотами займайся, а до чужих не пхайся.
Спочинку і спокою потрібно малим, старим і хворим.
Кожний так робить, як вміє.
Живий про живе думає.
Сила, спокій, добро і радість лише в тій державі буває, де
народ розумного й доброго вождя має.

Як грім перелітає, то й туга до вас прибуває.
За добре похвали, а за зле посвари.
В народніх масах знаходяться проводирі добрі, лихі і злі.
Часами і з малої хмари наде великий дощ.
Дві жінки в одній хаті, це так, як у полі два стрільці й один
куций заєць.
Жиди шукають поради й порятунку в християн лише тоді,
коли їм приходить загибати.
Жидові не дає спати й така думка: де гої узяв ті гроші,
що в нього вчора стратив.
Людина, як родиться, то зараз і руки розкладає та все до
себе загортає, а як умирає, то все відсуває і руки скла-
дає.
Не завжди в житті веселі дні бувають.
Чужі, а не свої власні помилки нас підучують.
Дуже легко когось злими словами обкидати, але не легко
потім їх здіяти.
Кому все щось задармо дається, то він зіпеується.
Кому що, а п'якові все одно.
Не всі помилки можна поправити.
Часами і таке буває, що рідний брат свого брата ошукає.
Вільність здобуває, а неволя і розум ламає.
Вільний будує, а невільник руйнує.
Той, хто відбирає гідність і честь від невинної людини, сам
опиниться над безоднею.
Багато з тих, що слави й пихи шукають, самі мало що
знають.
Новий дім, свіжі люди, але пісня стара буде.
Хто не діє, той нічого не вміє.
Добра пісня розвеселює, а зичлива людина розраджує.

**Сплячий не зірве кайданів зі своїх ніг.
До відважного, розумного і сильного, завжди світ буде належати.
На дурневі і комар гніздо зробиць.
Не пливи проти води й не виступай проти народу, якщо хочеш мати в своєму житті насолоду.
Як серце помре, то й розуму не буде.
Хтось багато часу стратив, щоб наш народ розбратати.
Духом не вмлівай, держись на ногах кріпко й усе вперед поступай.
Той сам язик, тільки не ті самі слова.
Яле й добре можна сказати тим самим язиком.
Прийшла омана та й оманула Івана.
Одна сорока з гнізда, а десять в гніздо.
Не дармуй літом у холодку, бо зима хитра, прийде і спитає: Чому літо повісив ти був на шнурку?..
Яструб лише тоді літає, коли здобичі шукає.
В кого розум тупий, для того й хліб тяжкий.
Піяка тягне до корчми, а качку до води.
Лінивці та хворі — завсіди бідують.
Самою турботою горя не розвієш.
Якось так завжди буває, що коли мудрий ганить, то дурень хвалить.
Правда по собі блудів не залишає.
Який народ, така і його держава.
Лис дурить вовка хвостом, а Микита Сергійович Хрущов усіх людей сто-тоновим атомовим страхом.
Носив вовк, понесуть і вовка.
Як нема розуму й оглади, мусить користати з чистісь поради.**

Дурень завжди залюблюється в дурниціях.

Пустий за пустим завжди шукає.

Ніколи не хвалися, що ти великий знавець, чи герой, бо щойно народ зможе колись сказати, чи їх син був той.

Лінивому в праці і день роком стає.

Без горя і труду, не діждешся чуда.

Піяки піячать, корчмарів збагачують, а самі проклинають, що лиху долю мають.

Самий себе пізнай, другому догани не давай.

Часом людина щось відчуває, але не все воно відтак буває.

Так часом буває, що людина й перед своїм ворогом шию схилиє.

Хто добрі діла робив і продовжає, тому і народ щастя бажає.

Хто чужі жінки любить, той завжди сам себе погубить.

Найкраща спілка — чоловік і жінка.

Не сподійся від багача білого колача.

Багач ліпше любить не додати, чим передати.

Нам треба такого провідника, щоб перше нас усіх поєднав, а відтак провід над нами в свої руки взяв.

Не витягай дурного з біди, бо він тебе в неї затягне.

Що минуло, то вже не вернеться, а що буде, то завтрашній день покаже.

Ліпше перехреститися і з дурачком не сходитися.

Дурень у своїх словах ніколи немає границі.

Гуляй і веселися, поки не одружився.

Не дивись, як вона ходить, але як вона робить.

У дурака завжди розум у п'ятах.

Якби Івани науку в головах мали, то й пани з ними інакше поступали б.

У нього стільки чести, що й у цигана.
Між ковадлом і молотом, то й залізний штабі за гаряче.
Гарне дерево собою світить.
Ворожбита вчить біда ворожити, бо немає він що в рот
положити.
Забобони й чари тільки чарівницям помагали.
Хто в науці добре поступає, тому й Бог помагає.
Хто науку має, того й добра доля не минає.
Той, що на народній ниві блудить, його народ осудить.
Так на хмель подивився, що аж в ногах заточився.
Якщо б держави в згоді жили, то б і воякам життя про-
довжили.
Якщо літом призбираєш, то зимою скористаєш.
Хворого розрадь, гостя приймай, а бідному все дай.
Зверхникові маєшся покорити, а молодого навчити.
Якщо літом призбираєш, то зимою скористаєш.
На те і плуги, щоб ними орали, на те і школи, щоб дітей
навчали.
В нещасного раба — милости нема.
Менше говори, більше слухай, то багато скористаєш.
Набрав, як віл на роги.
Яке знання, такий і поступ буде.
Не жаль упасти з коля, тільки треба знати з якого.
Наука й практика поставить людину на добрий фундамент.
Той, що комусь зазидує, нічого з того не скористає.
Не роби кривди нікому, бо вона завтра пошкодить тобі
самому.
Дурному й кадило не pomoже.
Уважай, що робиш, бо часом, через малу помилку, все своє
майно згубиш.

Ласкаве теля — дві корови ссе.

Непомильний той, хто нічого не робить.

Так, як кукіль від пшениці відділяють, так і мудрі з дур-
нями ніколи в товаристві не бувають.

Зерно до зерна і на бік кукіль, то буде в товаристві свя-
тий спокій.

Жид так любить християнина, як собаки жебрака в глухій
вулиці.

Так тебе люблю, як жид солонину.

Сама свиня мішок дере й сама квичить.

Гей, гей, де тобі кум, а де коровай.

Я йому про образи, а він мені про гарбузи.

Бідний так зжився з бідною, що й з нею помирає.

В бідного біда біду доганяє.

Здоров'я і розум, то найбільший скарб людини, але про
це мало хто знає.

Часом і таке пером напишеш, що й очі заплачуть.

Хто любить працю, то завжди її знайде.

Бездільному дуже довгий день.

Немає на світі людини, яка не мала б якоїсь вади.

Хто совісти немає, той і правди не знає.

Якби не свобода, то була б велика біда.

Бувають і такі, що так дбають, що й доброї сорочки на
собі не мають.

Старість не радість.

Так, як собаці морди не заткаєш, то так і зі злої пропа-
ганди не скористаєш.

Не будемо на Україні так довго добра мати, поки будуть
нами чужі заїди розпоряджати.

Йому дати й завдати, то він і так нічого не буде мати.

В одній державі не всі мають рівні права.
У чужому морі і наша молодь розпливається, але ніхто над
тим не застановляється.
Відважний завжди щось здобуває.
Пустий пустого по голосі пізнає.
Порадитись із кимось, ніколи не пошкодить.
Купити не купити, а поторгуватись можна.
Другого слухай, але завжди свій розум май.
Того чоловіка побитого не дав би за десять небитих.
У нього розуму й чести, як у ката милости.
Дехто ціле своє життя чумачить, а на старість усе це по-
бачить.
Не все той рацію має, що інших картає.
Часом і так буває, що з доброго на зле повертає.
Ще і так буває, що держава на державу немов кіт на ми-
ші чигає.
Як очі сліпі, то й ноги ліниві.
Полиця без книжок, як хата без вікон.
Усі культурні народи книги поважають, бо з них вони
знання та мудрість здобувають.
Досвід, практика і знання додають енергії до буденного
життя.
Перше мусиш добре думати й робити, а опісля вже бу-
дуть тебе люди хвалити.
Перше треба людину добре пізнати, а відтак можна
їй щось позичати.
Коли цілуєш понадо, то не цілуй її слуги.
Той, що може навчити себе, то ще щось залишить і для тебе.
Для правди й справедливости колись таки мусять дорогу
відчинити.

Той, що думає мало — говорить багато.
Ліпше спитати, чим потім блукати.
Бачиш, пішла та людина, що сама себе сотворила.
Не бійся, навчишся, святі горшків не ліплять.
В руках поета-героя, дуже небезпечна зброя.
Хто попівся на гарячому, той і на холодне дмухає.
У нього думки, як у зайця скоки.
Дурниці говорити, то так, як водою шити.
Будеш мати доброго помічника, якщо ти добрий майстер.
Тиха вода береги ломить.
Та людина, що любить свою державу, буде вміти любити
й свою родину.
Більше голів, більше розуму.
Перед тим, заки комусь повірити, треба його лице зміряти.
Свої тіні перед собою не сховаєш, а смерти не відіпхаєш.
Літом і качка може бути прачка.
Легше дати, як від когось щось дістати.
Краще й легше давати, як від когось щось брати.
Кожна людина має свою ваду (недомагання).
Слабий сильного не побідить.
Розпустив язика, як ворота вівчар Мотика.
Секрет треба держати в тайні, бо коли комусь виявиш, то
він так рознесеться, як пір'я на вітрі.
Мудрому й судді не потрібно.
Не трудно ворогів придбати, але трудно їх позбутись.
Не можна того батьком звати, який хотів за горілку свою
дочку віддати.
Життя людське, як море рухливе: переносить добро і зло
нешчасливе.

Буває і таке, що і в багача серце стає м'яке.
Народні прислів'я в розмові не мають загород.
Так якось буває, що ріднак і біда всіх зачіпає.
Знання на ноги ставить, а темнота валить.
Про витрачений на дурниці час, шкода й думати, бо він
ніколи не вернеться до тебе.
Як жаль у серці кипить, то і язик свербить.
Не все те добре, що людина робить, бо часом воно таке,
що їй самій пошкодить.
Як людина здорова, то веселиться і всміхається, а як хво-
ра, то сльозами заливається.
Ошуканець так жалує людину, як лис свою здобич.
Як освіти не маєш, то в темноті проживаєш.
Ніч на те, щоб відпочивати, а день, щоб працювати.
Де справедливість і любов до ближнього процвітає, там
ненависті ніколи не буває.
Як народ волі немає, то він не живе, лиш страдає.
Коли правда з правдою стрічаються, то й миром ваша
хата виповняється.
Смерть не щадить нікого: ні багатого, ні вбогого.
Як жінка здорова й веселу пісню в хаті співає, то в чо-
ловіка добра думка й енергія прибуває.
Ті, які не справедливо в житті з іншими поступають, їх
усі люди цураються і проклинають.
Військо без дисципліни, то так, як і віз без одної драбини.
Сам себе не дури, але щось мудрого до голови бери.
Ніхто того не може відгадати, чому людина, хоч і хоче —
не все може мати.
До чого жінка здібностей не може мати, то не треба її туди
вбирати.

Ніхто не знає, де вітер свій притулок має.
Хто розумну жінку має, той завжди в повазі буває.
Хоч і бідний, але гідний.
Сьогоднішній день щасливий, але завтрашній може бути журливий.
На крилах вітру, ніщо не встоїться.
Не те важне, що в стіжку й у мішку, а те, що в голові.
Вже найвищий час про те нам знати, як у житті треба поступати.
Не все старому другові можеш повірити.
Тільки в школі зможеш пізнати, як легше на прожиток заробляти.
Щоб секрет розпізнати, треба науку мати.
Ніхто не може відгадати, коли людині прийдеться помирати.
Один спить, другий помирає, а третій за фортуною шукає.
У Божому році не всі дні веселі й хороші.
Щоб добре щось знати, треба практику мати.
Жидова одна нога вже в гробі лежить, а друга ще за грішми біжить.
Жид жінку й діти свої проклинає, і потихенько шкуру з мужика бере.
На Господню манну не чекай, але рукави закачай.
На нашій життєвій дорозі смерть не перебирає — кого стріне: бідного, чи багатого, всіх забирає.
Які літа, такий і розум.
Так крас, як знає.
В кого спритність і сила, того біда ніколи не буде душила.
Не завсіди крадене пропадає.
Що літом придбаш, то на зиму маєш.

Якщо здорового глузду не маєш, то ти будеш тяжко працювати, а хтось буде користати.

Держи язика близько розуму, тоді й пльотків не буде.

Тяжче шпарувати, чим на право й ліво розкидати.

Одна й та сама дорога веде до старости і ...смерти.

Щастя ніколи не шукає за тобою, ти повинен шукати за ним.

Якщо хочеш щось добре купити, то мушиш себе й підготувити.

Не біжи попереду батька в пекло.

Якщо хочеш бути багатим, то більше заробляй, чим пускай.

В лихій державі треба людям тяжко працювати, бо мусять вони всі її недобори покривати.

Як для людей роботи немає, то й у торгівлі поступу не буває.

Ногами ходив, руками робив, але в голві лінивий був, тому для себе нічого не здобув.

Гарна і вродлива, але доля нещаслива.

Не смійся з чужої біди, бо твоя за тобою іде.

Крутій крутія не поправить.

Голодний не питає, чи посолене.

Не всім доля всіхається.

Ніхто не знає, де його щастя чекає.

Не все є то правдою, що люди говорять.

Не пробуй догоджувати всім, бо тоді для тебе нічого не лишиться.

Дітей не лиш треба доглядати, але й науку дати.

Часом так буває, що і в родині згоди немає.

Той, хто здорового глузду немає, то все нічого не знає.

Бідні, як повмирають, то їх скоро забувають.
Збруч, як колись плив, так і тепер пропливас,
але границі тепер уже на ньому немає.
Вже ті часи проминули, що для тубильців і зайди добрі
були.
Щоб щось зреалізувати, то на те всі засоби треба мати.
Хто ворогові потурає, той усе життя страдає.
Аби хліб був, то зуби знайдуться.
Роби так, щоб коза була ціла й вовк ситий.
Що наварив, те мусиш їсти.
Заслужену кару, треба приймати спокійно.
Не пхай носа до чужого проса.
Добра критика буде, а лиха руйнує.
Не купуй kota в мішку і не рахуй піску.
Не так то він мається, як комусь гадається.
В нього плачу мало, але жалю багато.
Не плач на весілля і не свици на похороні.
Біда та журба і сильного придавлять.
Журись, трудись і Богу молись, то будеш мати щось колись.
В часі виборів усі обіцяють, а по виборах тебе не знають.
Не співчувай тим, які все роблять так, як робив колись
Яким.
Життя таке, як і довга нива, що посієш, те й збиратимеш
мила.
Катюзі по заслугі.
Той найбільше ворогів має, що язика за зубами не тримає.
Старий звичай пошануй, а на новому життя своє взоруй.
Старайся таких людей здобувати, що могли б тобі в по-
требі поміч дати.

Молодий росте, а старий в'яне.

Як зрозумієш життя, то буде щасливе й твоє буття.

Думки швидше птиць літають, але на сто — дев'ятьдесять
дев'ять — порожні вертають.

Хто сподіється стати багатим за один день, то в нього не
голова, а старий пенъ.

Щоб багатим стати, треба довго дбати.

Хто добре й справедливо торгує та дбає,
той на будуче таки щось придбає.

Він такий знавець, як із комара кравець.

Хто розуму немає, тому й краса не помагає.

Добра книга не одного в житті поблагословила.

Хто добрі книги читає, той і перед лихом себе заховає.

Якщо хочеш по-справедливому когось критикувати,
то мусиш довго-предовго себе підготовляти.

Не один хотів би взяти, якщо б потім не треба було від-
давати.

Хто краде і ховає, той не серце, але камінь в душі має.

Він краде і ховає, а відтак адвокат користь з цього має.

Циган такої вдачі, що як не вкраде, то плаче.

Ті люди блудять, які других судять.

Здоров'я на базарі не продають.

За гроші матері не купиш.

Тим самим язиком можна придбати приятеля і ворога.

Хто здоров'я має, тому й час скоро минає.

Деякі на комуністичну заразу й сорок років хворували,
але як побачили свою землю й рідних, то за один мі-
сяць повиздоровляли.

Язик м'який, але часом поб'є гірше нагайки.

Як вороги наші землі забирали, то багато-багато людям
обіцяли.

До наміченої мети, смілий та відважний зможе дійти.
Дурень дурня в грязь кидає, бо перший і другий — краще не знає.
І жартами можна ворогів придбати, тому треба уважати, які і де — слова вживати.
Як хочеш розумно говорити, то треба перше на язик обдумане слово положити.
Ту саму азбуку знаємо, і ті самі літа маємо, але не всі однаково в житті поступаємо.
Старий мусить помирати, бо молодий хоче місце мати.
Співай повільніше, то і виїде приємніше.
Чужий і свій гріх не сховаєш у міх.
Багатий і пузатий має стільки щастя, що й горбатий.
Як прийдеш на весілля, то вважай на похмілля.
Нікіта, Нікіта, де твоя культура й освіта?
Нікіта Хрущов завсіди поводитьься, як звичайний хрущ: прилетить, поджмелить і далі відлетить.
Хто спішить, той багато грішить.
Як дисципліна для всіх одна й та сама, то це ще не біда.
Каменем серця не заступиш.
Кам'яне серце ніколи не щадить людського життя.
Дипломат завсіди одне говорить, а друге робить.
Забула стара корова, як телям була.
Такий час настав, що й брат брата не впізнав.
Будь не тільки зичливий, але і справедливий.
Хто розсудний і не покvapний, той для всіх і всього є поплатний.
Одну штуку всі ми знаємо, що помирати маємо.
Все, що на землі, походить з неї і до її лона повернеться.
Хто вмє здобувати, той повинен і вмєти користати.

Хто в згоді живе, тому все гладко йде.
Не всі з тим годяться, що в світі робиться.
По середині гордо ідім і поступаймо,
своє міцно держім, а других культуру вивчаймо.
Хто добрі вчинки робив, той і духом себе кріпив.
Хто добре свій фах знає, той ніколи себе не завстидає.
Не пускай ворога в хату, бо біду, нужду і тяжке ярмо ді-
станеш у заплату.
Народ ніколи не цінить того, що ти йому колись говорив,
а те, що ти в своєму житті для нього зробив.
Не можна назвати кожного вченим, хто до школи ходив.
Не майно, а свою молодість і силу, привезли ми сюди з
рідного краю, а тепер, славити Бога, на старість жи-
вемо, ніби в раю.
Мудрий багато знає, а мудрагель усе.
Морської води ще ніхто не змірив і зlodієві не повірив.
Єдина річ для людини в житті справедлива, якщо вона
так діє і робить, щоб сьогодні й завтра нікого не обі-
дила.
Державу й майно її, може ворог знищити, але народу та
його культури — ніколи.
Всяка невдача заставляє розумну людину до думання.
Невеселі очі розказують про якийсь внутрішнє недомагання.
Хто доброго приятеля має, хай завжди з ним по дружньо-
му поступає.
Хто чистої совісти немає, той і гонору не посідає.
Як очі не бачать, то й серце не болить.
Хто всім вірить, той молоко решетом цідить.
Йому все в голові, що ворона носить у дзьобі.
Правдивим шляхом поступай, і зерно правди за собою за-
сівай.

Краще з людьми в згоді жити, чим ворогів собі робити.
Людина без школи й знання, то так, як віз без коня.
До бідного так пристала біда, як віл до ярма.
Культурний чоловік має вступ до всіх.
Правди не можна заховати, бо вона розірве й сталеві ґрати.
Правда й очі виколює.
Ворогів і собак, треба все відганяти, коли хочеш у спокою
вік доживати.
Спершу вівця кожух носить, а відтак люди.
Якщо самітний хоче життя своє змінити, то муситься оже-
нити.
Ніяка буря не приносить добра.
Старі люди схилиються, а молоді помиляються .
Часом один із добрими думками може більше зробити,
як десять зі сильними руками.
Тверда постанова, віра в перемогу й невсипуща праця, за-
певняють здобуття назначеної цілі.
Дехто злиться аж пріс, але нічого не вдіє.
Якщо народ хоче волю й незалежність мати,
то замало плакати й ридати, але кожному
треба бути готовим у боротьбі за неї помирати.
В кого каяття немає, той і далі зле поступає.
У жінок вільний язик, бо до секретів не привик.
Старого дорога провадить до гробу, а молодого до життя.
Дуже тяжко й трудно навчати того, що не знає нічого.
Багато є таких жінок, що хотіли б бути в королівських
черевиках.
Не цинять того, що до хати приносить усе щось лихого.
Часом і такі злі думки насувають, що людину потрясають.
Як ти п'яний, лягай спати, то не будеш жінці й дітям до-
коряти.

Хто моралі немає, той дуже низько впадає.
Хто співає, той і журбу забуває.
Правда неправду виправдає, лише на короткий час.
І сільський вїйт хотів би бути королем.
Тепер уже так буває, що й стіна вуха має.
Не всі ті, що людей навчають, самі дійсню правду знають.
Біда не ходить по лісі, але поміж людьми.
Англієць думає, німець робить, а поляк ніби купує,
а жидок хитро - мудро всіми ними торгує.
Де свої кусаються, хай чужі не мішаються.
Як тебе не болить, то мене не свербить.
Не помилні люди є лиш ті, що в гробах лежать.
Слова солодкі і масні, а діла погані і брудні.
Не дай, Боже, з Івана пана.
Будь строгим суддею своєї волі та поступу, якщо хочеш
повною людиною себе звати.
Честь і повагу, треба самому будувати для себе.
Диктатори минаються, але криваві діла їхні в спогадах
навіки залишаються.
Бідний бідному співчуває, а багач користи шукає.
І такі війни бувають, що брати братів убивають.
З братньої крові рук не вимисш.
Жінка, як рідна мати, все хоче свого чоловіка біля себе
мати.
Здоров'я за гроші не купиш.
Спокій та радість життя продовжують.
Часом, як пером підпишеш, то й сорочки на собі не зали-
шиш.
Ворога побідити і прогнати, треба не тільки добру волю,
але і силу мати.

В громаді майже все буває так, що одні працюють і будують, а другі горлають та руйнують.

Дехто багато написав, але з того ніхто нічого не скористав.

В доброго господаря і скрипливе колесо виконує свою працю.

Не шукай вітру в полі і добра в неволі.

Для милування нема силування.

Виріс, як дубина, в голові нічого, лиш на ній чуприна.

Руки силу мають, що бачиш на світі, вони все виробляють.

Дурень сміється і дере в гору носа, як людина в нужді ходить боса.

Гончар ціле життя горшки ліпив і чесно та добре з того жив.

Ніхто нічого на цей світ не принесе, а коли помре, залишить і себе.

Його ані пришити, ні прилатати, але в громаді хоче голос мати.

Такого наговорив, що самого себе і нас усіх засоромив.

Як уродився, то лежав, а коли підріс, то встав.

Демократичну систему та життя в ній можуть оцінити найкраще ті, що родились та жили довгий час під комуністичною диктатурою.

Лиса не зловиш і жида не ошукаєш.

Хоч у геніяльного поета перо мале, але воно всім світом трясє.

Як є у вас хліб і вода, то немає голода.

Кожний у своїй хаті свій пан.

Згода будує, а незгода руйнує.

Жаль заставляє спершу до плачу, а відтак до злости.

Язиком і біду прикличеш.

Молоде розцвітає і насіння пускає, а старе світ оставляє.
Не все так воно є, як на зовні виглядає.
І найбільший дар, для України замалий.
В лісі найбільше дерева кривого, а на полі зела пустого.
Хто знання має, тому світло все сіяє.
І жінка не добре виглядає, як чоловік господарити не знає.
Добрі діти — це світло для батьків.
Всі закони і права виготовляє збірна голова.
До великої штуки належить закони вложити,
а ще до більшої усіх людей підкорити.
Часом брехня і ціле село зворушить.
Як читаєш книгу, то мусиш спімнути й автора її.
Деякі вийти так себе вйтуванням попідробляли,
що жиди останні штани з них постягали.
Добра книга розум розвиває й щастя тобі пригортає.
Циганка жінці все так ворожила: що як не помре, то буде
жила.
Яке зерно засіваєш, такий і плід позбираєш.
Приємніше когось шанувати, чим догану йому давати.
Воду з оливою не можна подружити, бо хотять вони окре-
мо жити.
Від примітивної любови кожний терпить і страдає,
але користи з неї ніхто з них немає.
Мабуть, колись, прийде такий час, що “залізної куртини”
не буде,
тоді народ відітхне й по Божих законах жити буде.
Твій долар у твоїй кишені, вартніший для тебе за його сто.
Язиком купують і язиком продають.
Немає такої людини, щоб усе знала.
Нічия сила не може спинити твоєї злости, лише твоя не-
мічність.

Де тебе болить, ти напевно краще знаєш від лікаря.
Без молота — не коваль, як мотика — не рискаль.
Хто добрі книги читав, той і приятелів багато придбав.
Чужим розумом — далеко не заїдеш.
Земля також хоче свого: щоб від неї взяти, треба спершу
їй дати.
Ти роби добре, а хтось, колись, тебе похвалить.
Куряче яйце ми з зародками з'їдаємо,
і тим собі здоров'я поправляємо.
Забобонні люди все на сліпо приймають,
бо вони не вчаться і краще не знають.
Не все те можна Іванові, що й панові.
Не є штукаю вчитися, але навчитися.
Як Микола Богові, так Бог Миколові.
Всякий закон є в рамах.
Наука науці не є рівна.
Де старий милиться, хай там молодий придивиться.
Добробут і воля повинна бути не тільки для пана, але та-
кож і для Івана.
Живих цвітів не малюють, і вродливих та гарних дівчат
не пудрують.
Той самий олівець, але не всі рахунки держить у порядку.
Усе має свої границі.
Ті люди, що народ правди навчають, то ніколи в його па-
м'яті не вмирають.
Народ знає, кого поважати має.
З мудрим словом підеш даліше, чим з грішми.
Один дрючок, але завжди мусить мати два кінці.
Як знає, так і справу розглядає.
Є таких багато, що до вершка пнуться,
хоч до нього ніколи не надаються.

Хто на сліпо ризикує, той усе свій гріш змарнує.
Хто не дбає, той нічого немає.
Часом так буває, що тебе і в твоїй хаті хтось ошукає.
Не той регочеться, що клопочеться.
Собаками клопотів не розженеш і долі своєї не збагнеш.
Хто правду говорить, той і діло скоро полагодить.
Той, що під кимось яму копає, то часом і сам до неї впадає.
Як жидові поради бракує, то він скоренько до рабіна мандрує.
Як є в стіжку, то напевно буде й в мішку.
В нього натура така, як і в панського осла.
У його голові так пусто, як у бідного в коморі.
В кого ладу й порядку нема, в того й голова мала.
Хто проти законів виступає, той усе собі клопотів придбає.
Не вміхнеться й доля молодому,
якщо він не вміє дати пошани батькові старому.
Якщо хочеш, щоб тебе любили, то перше навчися сам це робити.
Бережи замолоду своїх очей, бо коли не будеш цього робити, то на старші літа будеш напевно сліпий.
Хто працює і дбає, то не лише він сам, але й увесь світ з нього користує.
Тяжко запрацьований гріш, не витрачай на дурниці,
якщо не хочеш у старому віці грати на лірниці.
Язиком можеш обертати, але руки держи при собі,
якщо не хочеш дістати чимось кулаком по лобі.
Не все те, що нове, є добре й вартісне.
Злодій за злодієм біжить і: “держіть злодія” — голосно кричить.

Казав, що вже буде літом дбав, а як прийшла зима,
то знову у нього стара біда.

Той самий склеп і товар, але не той самий у нього госпо-
дар.

Те саме перо й так само по папері шипить, але не напише
щось мудрого, коли його неграмотна рука держить.

Той самий молот, але не той самий коваль,
тому замість серпа — вийшов вохналь.

Скрипка все так буде грати, як музика буде на ній паль-
цями перебирати.

З доброї руки, розуму й пера, можна зробити добре життя.
Жид іде до рабіна за порадою, а ми до криниці за свіжою
водою.

Як є в стодолі, то буде і на столі.

Честь не кожному лицює, так, як і каліці, коли він танцює.

Якщо народ людину на верх висуває, то це означає, що во-
на щось знає.

Кожний день робить нас усіх старшими.

Чим далше в ліс підеш, тим більше доброго повітря в ле-
гені набереш.

З брехнею світ перейдеш, але тим самим шляхом не повер-
нешся.

У початках усе добре виглядає, а який буде кінець — лихо
його знає.

З двох кінців свічки не світи, і двох жінок нараз не люби.
Свої біди і конем не об'їдеш.

Треба розум мати, щоб гроші придбати, а нерозум, щоб їх
легко прогуляти.

Не говори в часі церковної відправи, і не пхайся ходаками
до чужої родинної справи.

В торгівлі краще малий прихід мати, чим на гвій товар ви-
кидати.

Май розум і не гризи тих пальців, що тебе годують.

Не дай нікому робити з себе сміху, бо тим не принесеш своїм приятелям потіху.

Як пишеш листа до своєї матері, то пригадай собі її терпіння з тобою.

На наших рідних землях такі тепер порядки настали, що зайді від наших людей задармо все майно забрали.

Неправда правдою в громаді стає, як при голосуванні один голос більше дістає.

Живімо, як рідні браття, а рахуймося, як вороги, то не буде в нас ніколи великої біди.

Хто все в згоді з людьми поступає, той і суперечки не знає.

Бідний працював і горював, доки рук на груди не поклав.

Якби не бідні, то багачів не було б між нами.

Якби не кінський хвіст, то й скрипка не грала б сама.

Держись довго молодим бо на старість не буде вже так, як було тобі колись перед тим.

Був колись сильним, як дуб, робив тяжко ціле своє життя, а коли постарів, зігнувся у двос — і ходить немов мале дитя.

Кажуть, що правда десь аж на дні моря мусить своє місце мати, тому так трудно її нам дістати.

Жиди мільйонерами лише тому стають, що християни не собі, а їм усе своє добро несуть.

Якщо він і до шістдесятки нічого не міг придбати, то тепер уже запізно йому помагати.

Той, що здорового глузду немає, то все нарікає.

Не допоможе тобі врода, як голова й кипення порожня.

Дурня не вчи і мертвого не свари.

Не підсувай оливи близько вогню.

Не було й не буде там добра, де згоди нема.

Бик і до ярма привик, а корова не потребує, бо вона своїм
молоком і маслом усіх людей годує.

Через вікно всього світу не побачиш.

Якби не село, тоб і війта не було.

Моє щастя може стати для тебе нещастям.

Не сиди, як та черепаха, що треба її посувати, думай і рухайся сам, як хочеш добро мати.

Ліки помагають тому, кому ще не призначено йти до гробу.

Коваль щоденно свою долю на ковадлі клепає, і тому вона
держиться його й по яругах не блукає.

Не є це штукаю з купи брати, але до неї щодня підкладати.

Один високий і незграбний, а другий менший, але привабний.

З'їзд і наради народу, ніколи не вийдуть нам на шкоду.

Один сказав, другий поправив, а третій подумав і додав.

Багато людей, а ще коли й розум у них є, то велика сила.

Старі діти від молодих — нічим не різняться, вони все між собою гризуться й сваряться.

Не плюй вище носа, бо й себе оплюєш.

Хто зичливий, той і справедливий.

Не все той, що довго живе, народові добро принесе.

Де згоди немає, там усе зло буває.

Птиче життя, повстало із яйця.

Наука не зашкодить не тільки молодому, але й старому.

Твій ворог може заподіяти тобі більше зла, як приятель добра.

Той добрий і щире серце має, що з бідного останньої сорочки не здирає.

Краще недочувати, чим злобному бувати.

Мати тоді вільна від турботи, як уся родина здорова і нема в ній гризоти.

**Часом так буває, що людина тобі не шкодить, але заваджає.
Де біда біду стрічає, там гараздів ніколи не буває.
Як серцем відчуваш, тоді добром себе виповняєш.
Хто щадить свого розуму, той ніколи нічого не навчиться.
Не дивись на її вроду, але поспитай з якого вона роду.
Моя хата з краю — нічого не знаю.
Ще грошей не заробив, але вже місце для них зробив.
Краще розважати й поважати, чим злитись і зневажати.
Якщо хочеш журбу залишити, мусиш щось робити.
Письменник нічого від нас не вимагає, лише одного: “не
читайте моєї книги задармо” — просить і благає!
Як хочеш своє життя продовжити, то відкидай на бік усе,
що може тебе засмутити.
Право з правом так довго процесується і в суді буває, поки
ваше майно на це дозволяє.
Родяться на світі й такі люди, яким пари може й ніколи
не буде.
Зі свого приятеля можеш і ворога зробити, як не будеш
уміти йому догодити.
Не сиди дармо й часу не марнуй, але на будучі дні життя
своє плянуй.
Труднощі в житті завжди бувають, але люди хитро-мудро
їх оминають.
Щоб своєї держави історію знати, треба дуже багато книг
перечитати.
Йому замало, але як тобі, то вже забагато.
Справедливі правді поклоняються, а несправедливі — цу-
раються.
Не все чисті руки чисте діло роблять.
У нас і такі бувають, що всіх навчають, але самі так не по-
ступають.**

Ми так себе любимо, що весь тиждень, аж до неділі самі себе чубимо (в неділю ні, бо співаємо “Боже нам єдність подай”).

Як запросиш дурня до хати, то напевно будеш клопіт мати.
Хоробрі вояки не тільки носять багато медалів на своїх грудях, але й на своєму сумлінні багато невинних жертв.

Багатого право різнитися від бідного лише тим, що багатого лежить на версі, а бідного стогне і скиплить під ним!

На божому світі маємо багато й таких, що замолоду голубляться, а в середніх і старших літах — чубляться!

У нашому рідному краю тепер такі часи настали, що коней від праці звільнили, а на нещасних і немічних людей ярма заложили!

Добро кріпко тримай, а всяке зло й лихо чортові віддавай!

Добро добром виповнене, не міняй і за золото.

Хто пляново живе, той і сумний ніколи не буде.

Дехто є і такий, що знає, але толку в тому немає.

Наука, як і вода — все висихає, як хтось перестане вчитись, то все позабуває.

Багач у добрі й славі хотів би довго жити, але, хоч і пробує, то не може смерті підкупити.

Хто в політиці багато обіцяє, той у ній довго не буває.

І дерево свою пору знає, як приходить зима, то життя в корінь ховає.

Не за горами той час, що заставить силою всіх тиранів похоронену ними правду відкопати, і тим, що за неї терпіли, навіки передати.

І до гіркого привикнеш, як солодоців немає.

Жид уродився до ошуканства, а циган до обманства.

Жид держить кріпко в своїх руках дві речі: гроші і ошуканство.

Фальшива людина ніколи не соромиться і людям у вічі не дивиться.

Ті, що на народну ціль і справу нічого й ніколи не дають, то все “щось” знайдуть і багато-багато кричуть.

Жид жидові все дораджує і помагає, а християнин християнинові яму копає.

Сльози щось у собі таке мають, що навіть каміння з місця зрушають.

Жидові ніколи не можна довіряти, бо він, навіть як і плаче, то думає тебе опукати.

Своя стріха — своя втіха.

Хоч і не красне, але своє власне.

Як не зміряв броду, то не лізь у воду.

Хто сильний, того й право.

Чужим дорібком не наділяй своїх дітей, бо їм боки повилазять.

Пішов, як по свою смерть.

Ворожка ще нікому не допомогла й не допоможе, тільки собі вапих кілька долярів до кипені положе.

Людина повинна жити не тільки водою і хлібом гожим, але також і надхнінням божим.

Хвальба ще нікому не дала чистої сорочки.

Розумна й добра пропаганда завжди коштує менше, аніж вона потім приносить.

Не дражни чужої собаки, і не підбурюй свого сусіда до сварні.

І дитина зіпсує, але направити не зможе.

Мрії досягають і зірок, а дійсність не хоче поступитись ані на один, хоч би й малий крок.

З шахраєм далеко не підеш, бо не будеш мати з чим.

Всі за добром вічно шукаємо, але в серці і душі злі наміри маємо.

Життя — як пісня довга: весела і сумна, всілякі дні бувають — і кінця їм нема.

Пам'ятаймо про тих, що боролись і за правдою шукали, бо вони по геройськи за нас повмирали!

У нього думок, як у плоті дірок.

Такого і на світі немає, чого він собі бажає.

Як тривога, то й злодій молиться до Бога.

Терпкі слова і терпкий смак мають, тому вони шкодять, а не помагають.

Свої життєві обов'язки словни й на нікого не жди.

Розумні люди й тебе чогось доброго можуть навчити.

З яким пристаєш, таким і сам стаєш.

Як розум і знання будеш мати, то й у житті не будеш блукати.

Чув, що дзвонили, але не знає з якої дзвіниці.

Прийшла чорна криска й на нашого Матиска.

Цідусь жолудь невеличку посадив, батько дуба доглядав та плакав і в спадщину дошки з нього синові на труну подарував.

Війна налевно буде, як два дурні себе стріне.

Як хочеш бути розумним, то роби так: язика прив'яжи, а думку попусти!

Як хочеш, щоб колись тебе добрим словом згадали, то працюй і дій так, немов би ти вічно мав жити, а з людьми поводися так, як би вони мали завтра на цвинтар тебе виносити...

Є на світі і таких багато, що сьогодні принесе вам яйце, а завтра вже хоче курку мати!

У світі нашому і таке буває, що сьогодні уродини, завтра хрестини, а позавтра вже й похоронили..

Чай кусай, але довго жувай..

Не мішай правди з неправдою й оливи з водою.
Так довго носив кури хитрий лис, поки дядько хвоста йому не притис!
Так довго вірив поки сам не змірив.
Тільки Ева, може завести вас до раю, а на суд покличе вже Адам..
Де двоє буває, там усе щось прибуває.
Не дуже то гарно, коли той, що проповідує слово Боже, сам не хоче помолитися за darmo!
Так якось буває, що й брехун на брехню нарікає.
Нікому й у ніщо не вірив, тільки у зелені доляри, і тому вони його так скоро до гробу загнали.
Вовка все тягне до ліса, а жида до міста.
Не ти, а роки здоров'ям кермують.
Помагай, Боже, не тільки жаргувати, але й ніколи не хворувати.
І біда навчить тебе попити, як не будеш мати за що вхопити.
Між свинею і налоговым піяком — с така різниця: її, бідну, чомусь усе тягло до болота, а його все там, де п'є та гуляє голота!
Якщо хочеш, щоб тобі хтось поміг, то мусиш переступити його поріг.
Мусиш бути покірним, як сидиш у комірнім.
Сварнею ще ніхто на хліб не заробив.
Бурхливе життя кінчається, як сороківка минається.
Якщо ти до 30 років не жонатий, а до 40 не багатий, то напевно мусиш бути в голові щербатий!
Як замолоду навчишся і привикнеш правду говорити, то на старший вік не будеш брехні розносити.
Якщо б він не приймав і не гостив, то до нього ніхто б не постунив.

Вчора молився гаряче до Бога, щоб йому своє царство післав, а сьогодні у злобі з бідного сусіда останню сорочку забрав!

Сонце не тільки темноту розганяє, але й усяким добром землю виповняє.

Світло і вода, приносять для людей дуже багато добра.

Своїх гріхів і помилок, самою лише молитвою не позбудешся якщо ти не зміниш себе й не потрудишся.

Краще сидіти й мовчати тихо, чим робити для когось лихого. Не кожний бідний буває гідний.

У нього більше розуму, як я сподівався.

П'яниця любить пити, а свиня рити.

Хто зле думає, добра не зробить.

Як порожня голова, то не починай нею діла.

Якщо хочеш у товаристві довго побути, то не повинен лише самі дурниці там гнути.

Він не дурний, тільки голову має порожню.

Нікому тоді не весело, як снігом дорогу замело.

Якщо тобі негоже, то й не бажай іншим небоже.

Від дурня полу вріж і втікай, як хочеш мати спокій і рай.

Ніякої б страти батьки не мали, якщо б чорти були ще маленьким його забрали.

Як тобі адвокат помагає, то він з тебе все постягає.

Якщо ти чужого не вмієш пошанувати, то ніколи нічого не будеш мати.

Багач радіє своїм багатством і славою, а бідний дітьми та їх респектом і пошаною.

Людина без волі, то так, як і вояк без зброї.

Наука прищеплюється тому, кому не треба бука.

Хто дурницями живе, той і дурним буде.

Людська кривда колись тобі боком вилізе.

Кравцеві ножиці, писареві перо, а неграмотному — помело.
Маленьких дітей треба доглядати, підростків навчати, а
від дорослих вимагати.

Того найскорше навчишся, що любиш і до чого напасся.
Дисципліну й коні повинні мати, якщо хочеш ними добре
зорати.

Засць має задні ноги довгі та великі вуха, мабуть і тому,
щоб міг добре утікати від собаки-капловуха.

Чи можна це злом назвати, коли ти собаку б'єш за те, що
вона не тільки скавулить, але й хоче тебе покусати?

Чи можу я того любити й шанувати, хто катує мене й ро-
дину та хоче нас живцем до гробу загнати?

Ворог і те правдою називає, коли ваше майно задармо за-
бирає.

Часом язик таку силу має, що людина від нього втікає.

А тепер не тебе, а тебе я питаю: Чи можеш ти любити, ша-
нувати й прославляти того, що довго-предовго мучив,
а відтак вбив брата твого?!...

Хто був і є фальшивий, той ніколи не був і не буде зичли-
вий.

І такі поцілунки між людьми бувають, що все від тебе за-
бирають.

Від поцілунка Юди, напевно кров текти з тебе буде!

Не завжди болить від того, що б'ють, але тому, що плака-
ти не дають.

Так було, є і буде, що все тих судять які в своєму житті
блудять.

Говорив він гарно, ой, як гарно, голосно й виразно, але я-
кась чудна така була його мова, що я, признаюсь вам,
не зрозумів ані однісінького слова!

Колись, мої дорогі, як я ще хлопчаком бував, то я, навіть і не знав чому, свого старого діда — дідусем називав, а тепер, як його в живих не стало, то сам покійного місце забрав...

У нас не лише п'яниці горілку п'ють, а і добрі та поважні газди і газдині, звичай такий мають: Перший раз усі п'ють, як христять, другий, як когось із нас вінчають, а третій і останній по тобі, як тебе, або мене, поховують.

І таке буває, що чиясь помилка при житті вас тримає.

Розумний на своїх і чужих помилках учиться, а дурень ніколи так не робить, лиш сміється.

Всезнайко ніколи в житті не вчився, він таким, як і є — вродився.

Той, що лише в думці щось будує, він злого нікому не робить, лиш на місці тупцює.

Той, що ніде не бував і не буває, то мало знав і знає, хіба те, що в газеті прочитає.

Хто забагато, або замало говорить, той сам собі шкодить.

Він не знав і не знає, що багато приятелів мав і має.

Дехто думає так, що лише збіжжя і худоба родяться на фармах, а всі великі й розумні люди по містах.

Небезпечні звірята не лише в лісі родяться і там виростають, але й по великих містах вони бувають.

Інтелігентну людину найкраще по цьому пізнаєш, як ти до неї напишеш листа і відповіді не маєш.

Не чіпай тоді жінки, як вона від злоби плаче, і не підходь до тигриці, як вона підстрелена скаче.

Добра мати своїх дітей не лише вбикає та годує, але також щодня навчає і муштрує.

Людині й на серці легше стане, як від когось поцілунок дістане.

Хто свою державу забуває, той у голві порядку немає.

Як старші віком люди стрічаються, то перше про своє здоров'я питаються.

Він запитає поради в тебе, як його біда стріне.

Як здобудеш освіту, то й побачиш більше світу.

Ніколи не питай поради в шахрая і брехуна, бо гірка доля буде твоя.

Наш Яким стрінувся з таким самим.

Не входи до чужої хати з брудними черевиками і словами.

Не карай того, Боже, що краще не може, лише того, що знав і з ним довго жив, але його нічого доброго не навчив.

Хто раніше встає, той довше живе.

Не суди когось по словах, а по ділах.

Як матірню пісню заспіваси, то й про рідний край згадаєш.

Дочка до матері листа чорнилом писала, а мати дочці сльозами відповідала.

Хіба ти не знаєш, як називають того, що до ближнього не має любови в нього?

Коваль може ножиці нагострити, але не він, лиш кравець зможе тобі штани вшити.

Хто розумну книгу написав і в ній поступу вчив, той велику спадщину народові залишив.

У багача все є, лиш спокою він не має, навіть і тоді, як спати лягає.

У бідного завсіди совість чиста й одверта, лиш сорочка, штани й свита на ньому подерта.

Як громада добрих та розумних провідників має, то в неї все порядок і добробут буває.

Свою ниву обробляй, але й про пародню ніколи не забувай. Той, що свій народ ошукав, ніколи нічого доброго собі не придбав.

За ворогом і хворобою не треба нікого питати, як не будеш обережний, то вони самі придуть до твоєї хати.

Учися чесноти, то й діждешся доброти.

Брехуни від побрехачів більше знають, бо вони їм матеріял доставляють.

І твій ворог захоче з тобою говорити, як зумієш свій сильний п'ястук до його лоба приложити.

Наймудріша п'яниця думає, що й виходок криниця.

Можеш дещо терпіти і приймати, але нікому не дозволяй собі в кашу плювати.

Так довго ворогував, поки на свого не понав.

Працой для свого народу, то й хліб будеш мати, бо коли не захочеш, то серед чужого будеш за сухарами шукати.

Виріс високий як бурян, а дурніший, як баран.

Добрый спомин по тому остається, хто ворогові не піддається.

Хто хоче з жидом спілку мати, той усе може пшика дістати.

Як падає дощ і є завірюха, то тексі мають роботи по вуха. Лише ті діти будуть добро мати, які вміють батькам догоджати.

Ному й не снилось, що лихо біля нього притулилось.

Як робиш ти свій інтерес у Сруля, то не нарікай потім, що тобі осталась лише дуля.

Народом кермувати, то не тільки знання, а й спритність треба мати.

Обіцянка дурному, а цяцька малому, і зараз спокій та радість завітає до вашого дому.

Біда до хати впроситься, але з неї сама не виноситься.

Будь обережний, як є в тебе гарна жінка, бо за нею все шукає якась спілка.

Навіть не пробуй народну ниву орати, як ти не можеш сам собі раду дати.

Він не знає і не бачить, що робиться в його хаті, але зате знає і бачить на сто миль, що діється у чужій палаті.

Добра мати все щось приносить своїм дітям до хати.

Гриза й нужда не принесуть вам добра.

Язык, як у корови, а голова повна полови.

Хто хоче народню кров пити, того не потрібно вішати, але як прокажену собаку вбити.

Наріканням приятелів собі не здобудеш.

Як ти сам просився і в клопіт попав, то не проси потім мене, щоб я тебе рятував.

Як маєш свою честь, то її бережи, а коли не маєш, то в друга її не кради.

Так, як вода потрібна землі, так і розум голові.

Добрі молоді літа приносять старшим багато добра.

Як би молоді не достигали й ставали старими, то ніхто з нас не знав би, яка різниця між ними.

І злодій зайде там, де людей повний храм.

Як болотом і водою ідеш, то сухим не будеш.

Як це і те є ваше, то котре і що буде наше?

Хто надії не тратить, той бодай думками себе багатить.

До пекла свого вогню не приноси і чужих жінок не дури.

Хоч і простота, але є порядок і чистота.

Зарозумілий парень потрапить колись, як коса на камінь.

На війні завжди так буває, що один другого вбиває, хоч і його не знає.

Хто корінь лиха знайде, той і біду обійде.

Як будеш торгувати з жидом, то ти роби й навчися раненько вставати, а він уже сам прийде до тебе твої гроші порохувати.

Часом і таке буває, що невідомий тобі, на добрий шлях тебе справляє.

Як батьки дітей не вчать, лиш самі працюють і складають, то вони повинні бодай це пам'ятати, що їх діти нічого не будуть знати, лиш колись добро їхнє змарнувати.

Так, як і не все людина може знати, так і не все може вона мати.

Як багатий забаву справляє, то він тоді бідного не знає.

Ніхто не хоче знати, коли йому прийдеться помирати.

Бог дав усьому життя, дав його і людині, а землі наказ і право прийняти до себе все в певній і означеній Ним годині.

Якщо народ хоче в добрі жити та все його мати, то потрібно не тільки розумного, але й справедливого та розсудного до керми в державі підшукати.

Не дай себе топтати брудним чоботом, і не гни своїй спини перед ворогом.

Ворог не знає і не хоче знати, як його ярмо буде тебе глодати.

Наші одвічні вороги, яких ще предки наші мали, і до нині тими самими для нас вони остали.

І багач того не знає, що бідний добру долю має.

Ще в пеленках лежить повитий, а вже лютиться і сичить, як несамовитий.

Часи міняються, а народи ще й досі не єднаються.

Чи можеш ти це собі пригадати, що й чого тебе твій батько починав навчати? . . . А як ти забув і тому не можеш знати, то тепер роби, а ми вже поможемо тобі відгадати.

З крутія і брехуна немає ніхто хісна.

Діравого мішка не наповниш і ріки не загатиш.

Як сивий волос починає твою голову вкривати, то тоді не женися, а починай спочинку шукати.

Тернистим шляхом наш народ проходив і проходить, але волі не знайшов і не знаходить.

Як маєш охоту, то й зробиш добру роботу.

Як хочемо про воскресення України пісню співати, то мусямо перше всі себе об'єднати.

Не давайте грошей на квіти мерлому, але передайте їх бідоласі живому.

Як Нікіта Хрущов в Америці на гастролях побував, то всім виразно сказав, що московські комуністи не тільки думають, але й хочуть увесь світ зайсти!

Комуно - атеїстична Москва на весь світ горлає - хвалиться, що під її окупацією всім народам весело й гарно живеться, та що всі вони повну свободу й демократію мають, але через одну якусь там дурну клавзулю — за чужу границю не пускають!

А в нас інакше буває, хоч і живемо в капіталістичній системі, то кожен, що захоче, то і має для своєї потреби; а демократія наша вже стара, і нібито “догниває”, але за вашу не хочемо мінятися, бо наша така, що хто куди захоче, туди й виїжджає! . . .

Колись, на нашій Русі - Україні поза іншими й такі зайдинаїзники бували: печеніги, фіно - монголи, хозари, турки й татари, але, як і самі про те знаєте, що усіх їх вже давно чорти забрали! Не тільки було так колись, але станеться воно й тепер, бо українському народові вже самий Господь дав такі прикмети, що хто ними щось насильно збудує, то воно — рано чи пізно — мусить померти! А якщо ви мені не вірите, то я вам докажу: Знаєте ви Австро - угарську імперію, а потім “Жеч Посполіту” — Польщу небуденну, Чехо - словаччину, Мадярщину і Румунію нужденну? Як знаєте, то добре, а коли ні, то я вам знову скажу, що не лише своїм гарячим потом, але й кров'ю наш народ їх будував, і в заповіті тихцем своїм дітям таке був тоді сказав:

Діти наші! Насильством заставили нас наші вороги держави свої на наших кістках будувати, а ви виростаєте і гартуйте духа та робіть так, щоб могли їх зруйнувати!...

І це найцінніший заповіт наш народ буде в своєму серці так довго держати, поки не прожене останнього найзника московського ката із своєї української хати!...

Колись, як людьми тільки пани себе звали, то для своїх невірників лиш про сні, чари й забобонні книжки друкували і такою то “культурою” довго - предовго їх годували! Тому, прошу я вас, не дивуйтесь тепер добрі люди, що в тих країнах ніколи добра не було й не буде! Бо якже ж могло рости й виростати там здорове і пожиточне зерно, де вічно бувало та й буває ще досі темно?!...

Усе він фальшиво покрутив, але знайшовся адвокат і двері відчинив.

Хто науку від початку знає, той і кінець її в своїх руках має.

Як держава з державою у згоді по сусідськи живуть, то напевно зброї проти себе не піднесуть.

Як є згода в вашій хаті, то живеться вам, як у палаті.

Згода все і всіх до гурту єднає, а незгода бунтує, руйнує і розганяє.

Як знаєш лише с'як і так азбуку, то не верзи всім, що посідаєш високу науки!

Пам'ятай, що хто дійсно науку має, той не сам себе, а хтось його вихваляє!

Хто і що мені б не казав, то я знаю і вірю, що мій народ духом не упав! Правдою є, що з холоду й голоду він мліє, але про долю і волю України — він таки мріє! Можливо, що й так ще може буде, що в своєму житті він для себе її не здобуде... Але хай і про це усі знають, що в нього є діти і будуть, які ніколи батьківської

кривди не забудуть, а коли виростуть, то ворогів знищать і напевно вже для себе її здобудуть!...

Пам'ятай, що людина повинна вчитись до своєї смерті, а як буде помирати, то ще й тоді не буде всього знати.

Людина аж тоді починає все краще розуміти, як пічне старіти.

Коли зла думка до голови приходиться, то й здоров'ю шкодить.

Бідні багачам усе доставляють, а як помруть, то ще їх і закопають.

Той, що до школи не ходив, дуже багато клопоту пережив. Держава податків вимагає не лише від живих, а й від мертвих.

Покійник може зі собою лише те забрати, що могла йому земля дати.

Не одна голова з плечей упала, щоб могла вдержатись комуністична держава.

Не так то в Україні тепер буває, як комуніст у Канаді собі гадає.

Як хочеш щось придбати, то роби так, як навчила тебе твоя рідна мати.

Трудно це збагнути, але часом так буває, що і в суді не зможеш правди стрінути.

Дітей у роботі не підганяй, а до школи посилає.

У тих господарствах ніколи порядки не бувають, де багато п'ють і гуляють.

Держись кріпко плота, то не впадеш до болота.

Якщо всі разом будемо прапор високо держати, то колись, як не ми, то наші діти, будуть своєю державою мати.

Природа обдарувала нас усіх красою, але, дякувати Богові, що не однаковою.

Ніхто не є таким щирим та добрим, як наша земля, вона приймає усіх до себе, навіть і злодія.

Той, що дбав, і той, що не дбав, мусіли помирати, а ті, що залишилися, мають тепер про них правду сказати.

Кожен із нас повинен доброго приятеля мати, щоб у потребі він міг нам руку подати.

В подружньому житті тоді згода буває, коли одне другого не тільки розуміє, але й співчуває.

Той, що навіть азбуки не знає, то чим небудь себе настрахає.

В Україні тепер такі часи настали, що наїзники - вороги не тільки майно, а й традицію і культуру від народу забрали!

Якщо хочете побачити дійсну руїну, то їдьте тепер в Україну.

Як хочеш дійсну ціну волі знати, то лети в Україну і лише поглянь оком на свого брата.

Найціннішим тепер називають той пакунок, що висилаєш його своїм рідним в Україну в дарунок.

Не треба багато, лиш одного блудного сина, щоб стратила добре та славне ім'я ціла родина.

Петро відкрив уста і говорити почав, а Павло вже знає, що він учора читав.

Вчора думав і сьогодні думає, а завтра прийде вас питати, якби то він міг вигнати свою біду з хати.

Народня нива дуже довга і крута, хто пічне її орати осликами, той ніколи не дійде на час до кінця.

Чоловік і жінка без дітей, то так, як віз без коней.

Хоч і рідні брати, але не однакові в них думки.

Якщо хочеш любов та пошану від своєї жінки мати, то все їй правду про інших говори, а коли запитає тебе про себе, то тихенько мовчи...

Той, що на обіцянку чекає, то все голодний спати лягає.

Не той щасливий, що все має, а той, що ціну свою знає.
До жінки говори тихо, бо кричати вона сама вміє.
Він таке щастя має, що сьогодні тіпиться, а завтра вмліває.
Як був сам бідний, то й до бідного вдавався, а коли побагатів, то від нього відцурався.
Він такий, що так довго не повірить, поки сам не змірить.
Хитрий як лис, а лінивий, як пес.
Сто фунтів риби в ріці, не мають такої вартости, як одна в руці.
Похилена людина розкажує вам про свій вік.
Хто має гроші і не вміє ними промишляти, той усе буде тяжко працювати.
Хто з чужими жінками свій час проводить, той усе з підбитими очима ходить.
У ворога й собаки, натури однакі.
Ліпше з мудрим посваритись, чим з дурним дружитись.
Якби я мав стільки майна, скільки багач людям кривди наробив, то б ним усіх бідних багатими поробив.
Літа юні проминув, але батькової натури не забув.
Хто розум має, той і другому позичає.
З підлим та лихим до спілки не приставай, бо він тебе заведе у зелений гай.
Хто добру пораду тобі дає, того не кусай, але язиком лижи.
Хто багато помилок у своєму життю мав, той напевно мудрих ніколи не стрічав.
Найбільше таких дерев стинають, які плодів не мають.
Роботи ніколи не скінчиш і зайця не перебіжиш.
Не все таке гарне, як твої очі бачать.
Хто науку має, але нікого не вчить, того ніхто ніколи не похвалить.

В землі є й такі мінерали, що їх носять на грудях лише королі й генерали!

Трава й зело, колись для людей лікарством було.

Як багатства й багача ти не любив і не любиш, то ніколи ним не будеш.

Де він свій розум і руки приложе, там усе вийде щось гоже.

Той довго не терпить, хто себе на своїх невдачах учить.

Ту ріку звать рікою, яка виповнена по-береги водою.

Бджола, хоч і жалить, але людям хосен приносить.

Лиш усе те сильним буває, що фундамент під собою добрий має.

Усі ті, що за волю України своє життя віддали, то для нас, а не для себе, правди шукали!

Колись у нас по селах, хоч і не-вчені люди бували, але на війта, то лише найкращого господаря вибирали.. А тут, в Америці й Канаді, хоч і багато вчених маємо, то зовсім інакше поступаємо: тут вибирають лише й лише такого, який ніколи не мав нічого, тільки щоб мав тепер часу много!..

Як Івася не можна навчити, то Івана треба буде все буком бити.

Часом бувають із тих вороги, які вчора їли у вас ваші пероги!..

Найприкріше в такій хаті побувати й жити, де не можна усіх помирити.

Такого цвіту не було й не може бути, щоб у ньому не змогла бджола меду здобути.

Там усе найкраще буває, де нас немає...

Де ми прийдемо, там і своє лихо з собою принесемо.

Хто на війні не бував, той і страху не переживав.

Як маєш наповнений гаманець, то напевно знайдеться і жидок-купець!

Не новий капелюх робить жінку поважною, але її власні діла.

Як добрий музика, то й радість велика.

Хто так писав і тебе навчав, щоб ти і своєму ворогові добра бажав, то він його напевно ніколи не мав і не знав!..

Щоб дійсну ціну ворога знати, треба його довго-довго мати.

Не все те, що гарно цвіте, мусить мати і приємний запах.

Азбуки не знає, але титул брехуна має.

Комуністична “демократія”, то така штука, що, як ти не виконаєш сам добровільно, то вона вживає бука!..

Політика й жіноча мода, майже ті самі прикмети мають: кожнісінького року кілька разів себе міняють!

Хто нічого не знає, а хоче титул мати, то хай їде й навчиться чужі корови дояти.

Не все біда лише злом буває, бо декого вона й розуму навчає!

Сліпий і дурний усе щось зачіплять.

Як у сусідстві жила ще покійна Марина, тоді й дуже доброю була ваша Катерина.

Не карайте лише того, що зло зробив, але й того, що його навчив.

Теплом сусідньої хати, не можеш своїй ogrівати.

Не тільки ножем можна людину поранити, але й слизьким язиком можеш це зробити.

До щастя клочі, завжди знайдеш у голові.

Як хочеш напитати біди, то пічни лише говорити до куми.

Як ти обіцяв і не дав, то й брехуном став.

Не вчи високо скакати старого коня, і не віддавай молодій дочки за вдівця.

Є і такі на світі дурні, які думають, що вони розумні.

Не можна ніколи того прийняти, як дурень починає тебе навчати.

Найбільша прикрість тоді буває, коли сліпий видючого на
дорогу справляє і дурень мудрого розуму навчає.

Краще бути бідним, але гідним, чим багатим і дурнуватим.
В організації мирися, а в церкві молися.

Як хочеш бути справедливим суддею для мене, то починай
від себе.

Як третього не стане, то двох сваритись перестане.

Любов — це продукт приязні.

Волю тоді будемо мати, як будемо всі готові свою кров за
неї дати!

Ніхто з нас не знає, що його завтра чекає.

Хто правду голосить, той і брехню полощить.

Що відчуваєш, те й на язиці маєш.

Своїх дітей натуру знати, може лише рідна мати.

Щедрота, доброта й біднота, це нерозлучена рідня.

Холод і журба бувають там, де нема тепла.

Хто гумору не має, той і радості не знає.

Як війни нема, то й воякові не біда.

Хто має добре серце, тому й життя легше.

Як тебе поблагословлять батько й мати, то налевно у сво-
йому житті будеш добро мати.

Хто в матері поради шукає, той усе щасливим буває.

Одна краплина нафти зіпсує велику бочку меду.

Громада без провідника, то так, як і стадо худоби без пас-
туха.

Як хочеш довго, добре й весело жити, то навчися добрі діла
творити.

Як хтось кимсь гордить, то в ньому й злоба кипить.

Пльоткар стиду немає, він усюди свого носа пхає.

Як ти сам собі не віриш, то другого ніколи не зміриш.

Крутій так довго крутить і вертить, поки його хтось не схаченить.

Правда аж тоді цінність має, як її хтось уживає.

Людина думає і мислить, а Господь пляни креслить.

Трудно вогонь погасити, а ще трудніше любов припинити.

І таких думок багато людина має, з яких ніколи не користує.

Як хочеш щось доброго купити, то мусиш добре заплатити.

Хто жаль має, той і сльозами його підливає.

Злі люди й злі слова все вживають, бо інакших вони не знали й не знають.

Не роби двох речей: Сам себе не вихваляй і не понижай.

Багато часу треба стратити, щоб себе порадити.

Як ти щось знаєш, то все з нього скористаєш.

Як людина трудиться, то їй і не нудиться.

Як хтось когось забагато турбоче, то його дуже щось клопоче.

Правда хоч і вмирає, то вона все воскресає.

Хто вмів себе в життю розважати, той і успіх буде мати.

Війна й революція все нищать людей і майно, але не все приносить для тих що залишилися добро.

Як жінка гострий язик має, то вона гірш собаки покусає.

Як хочеш щось розумного в своїй промові сказати, то мусиш себе до неї довго підготовляти.

Словами потішиш, когось і себе застидаєш, і словами собі ворога напитаєш і придбаєш.

Любов не тільки пестить, але й тяжко ранить.

І таке часом буває, що людина сама собі гріб копає і сама лягає.

Увесь світ люди вже зміряли, а людського життя ще не перевірили.

Хто проблему має, той розум і руки вживає.

Він такого наговорив, як малий Гриць матері в подолок
наробив.

Лише той не терпить, що в гробі лежить.

Так сказав, як сокирою відрубав.

Як був він малим, то з нього сміялась, а коли виріс, то за
нього віддалась.

Не закидай шляху камінням когось, бо й тобі ним прийде-
ться вертати колись.

Жебрак ніколи своїй торби не наповнить, і багач себе не
задовольнить.

Наука й праця ніколи не кінчаються.

Хто за дешевою порадою шукає, той нічого ніколи не ско-
ристає.

Не тільки світа, що в вікні.

Баба з воза, коням легше.

Окупий два рази тратить.

Як хочеш бути здоровий та розумний, то добрі книжки чи-
тай і свіжі харчі заїдай.

Він такий, що його ані вдома лиши, ані в поле бери.

Не кожний до того надається, до чого він пнеться.

Від людського ока далеко не втічеш.

Хто стукає, тому й відчинять.

На злодієві шапка горить.

Не все в середу Петра.

Як хочеш щось завтра мати, то треба сьогодні працювати.

Хліб від дітей — дуже гіркий.

І вороги наші будуть нас респектувати, якщо будемо між
собою згоду мати.

• Якщо хочеш добре авто мати, то треба його доглядати.

Краща солом'яна згода, чим золотий процес.

•

Доброго господаря і собаку любить, а на ледащого, то й жінка зуби шкірить.

Як хочеш доброго приятеля мати, то не проси його часто до своєї хати.

Хто не вмів язика за зубами держати, тому ніколи не потрібно таємниць казати.

Волі там не може бути, де народ поділений на малі групи. Він напився так багато, що й не знає, як називається його тато.

З каменя крові не витиснеш, а в багача кожуха не позичиш.

Хто грішми розсудно кермує, той їх і шанує.

Доброї поради трудно дістати, а за злою, то не треба й питати.

Досвід, здоров'я і гроші приносять розкоші.

Як маєш усе своє, то не простягай по чужі руки, бо так лиш роблять заводів жebraки.

Часом і таке бути може, що дне слово великій громаді по-може.

Не кажи, що все мав і маєш, а в сусіда й попелу позичаєш. Усі правді поклоняються, але її не тримаються.

Бик стає волом, а фальшивий брехуном.

Йому так цього потрібно, як діри в мості.

Хвали язичку, будеш їсти паленичку.

Жолудок додає людині сили, а як його не контролюєш, то зажене до могили.

Хто вірить у Бога, тому й до неба відкрита дорога.

Хто живе морально, той і виглядає чисто та гарно.

Як син рідну матір кривдить, то його Господь не уцасливить.

Йому, як дасиш нагороду, то буде працювати й для народу.

Як живеш з чужого, то й мовчи небого.
Чужий віз завезе тебе до чужої хати.
Як з мудрим стрічаєшся, то й мудрого навчаєшся.
Як жид до твоєї хати йде, то він напевно якусь біду несе.
Злоба з добром — не ходять разом.
Хто тобою доробляється, той і посміхається.
Не ручись за того, що не знаєш його.
Бога молить і красти ходить.
Щоб над гнівом панувати, треба багато розуму мати.
Як служба буде сама господарити, то не буде чим кухарити.
Якщо б думки на чоло виступали, то всі язик за зубами тримали б.
Вирвався зі словами, як голий з-під гарячої пари.
Ласкаве слово двері відчиняє, а прикре з хати виганяє.
Як є добрий плян і гроші, то й діло вийде хороше.
Лінивий ніколи не може бути щасливий.
Хто менше говорить, а більше робить, той і громаді догодить.
Не всі думки однакові: одні правильні, а дргі помилкові.
Ніхто з нас не знає, коли його половина віку минає.
Треба думати й робити, щоб свою долю поліпшити.
Часом і так буває, що й дурень рацію має.
Як хочеш добрий кредит мати, то мусиш усе на час віддавати.
Твоя біда комусь приносить багато добра.
Як у твоєму жолудкові не в порядку, то в голові не йде гладко.
Ті, що підготовляють і ведуть революцію в “білих рукавицях”, то повинні пам’ятати, що вони повиснуть на шибеніцях!
Присмна й хороша є кожна та жінка й дівка, які вбираються, як червона маківка.

Риба починає від голови смердіти, а господарство від нездарного господаря нидіти.

І Господь тому помагає, хто на свій хліб чесно заробляє.

Добра господиня три угли в хаті держить, як під четвертим добрий господар сидить.

Як пошанує розумна жінка свого доброго чоловіка, то буде жити в щастю й пошані до віка.

Як будеш своїй жінці все лише потакувати, то ціле своє життя будеш квакати й плакати.

Спершу свого сусіда пізнай, а потім діло з ним починай.

Батьки й Матері ! Повірте мені, що найкращим подарунком для ваших дітей буде — мої друзі — шкільна грамота в УНСоюзі!..

Він усе щось робить, але з його праці нічого доброго не виходить.

Злий і фальшивий ніколи не був милостивий.

Хто людське почуття має, той і собаці помагає.

Що кому потрібно: мрії молодим, а гроші старим...

Працюй чесно на хліб насущний, а жий так, щоб був усе невмирущий.

Він так свої пісні співає, що одна веселить, а друга до плачу заставляє.

Усе люблять того, хто добрий гумор має, бо він і заплаканого розвеселяє.

Якщо ти пам'ятаєш той день, коли вперше тебе Мати перехрестила, то в тобі напевно ніколи не буде сидіти нечиста сила!

Хто все ранком промиває свої очі, той рідко коли плаче вночі.

Кожний зло зробить, як зайде там, де чорт ходить.

Не проклонами, а молитвою кожне діло починай, якщо хочеш дійти до цілі та здобути на землі рай.

Як припинеш свій язик подальше від брехні, то напевно не будеш мати в хаті сварні.

Твоє лице говорить дуже багато про тебе.

Є і таких багато, що силу і знання мають, але ніколи з них не користають.

Хто терпеливість має, той дуже великий скарб посідає.

Не роби того, небоже, що тобі негоже...

Який добридень, таке й дай Боже здоров'я!

У нас, на Україні, тепер такі часи настали, що “хрущі”, як ходять — так і гудять, а люди скрегочуть зубами й мовчать...

А в теперішній Польщі, від “познанського повстання”, трохи інакше буває: там народ, мов в улию гудить, а пся креф — Гомулка, тихо мовчить!...

Якщо ти себе правдою лише маскуєш, а неправдою живеш, то ніколи від людей далеко не втечеш...

Суперечка подібна до вузької кладки на ріці: Як маєш холодні нерви, розум і рівновагу, то легко перейдеш, а коли не маєш, то стрімголов у воду впадеш!

Навіть і вуха не захотять прийняти, як почнеш неправду за правду міняти.

Він язиком так меле й січе, що мене аж самого пече.

Якщо ти хочеш, щоб тобі люди на груди квітки чіпали, то ніколи й перед ніким не понижуй їхньої слави.

Як людину хтось чемно та гарно привітає, то вона за все своє горе тоді забуває.

Де судяться, там і чубляться.

В суді, не ті, що судяться, виграють, але все ті, що їх обороняють.

Як хтось довго тобі щебече, а потім лоскоче, то він напевно ошукати тебе хоче.

Злодій два рази думає: тоді, як краде і тоді, як до тюрми іде

Часом і таке буває, що дурень мудрого натягає.
Не всі думки ведуть до доброї цілі й мети.
Бога хвалить, але за пазухою гадюку держить.
Не вір тому, що від своїх відцурався і до чужих присєднався.
Твоїй кумі все те саме в голові.
Поганих учинків перед людьми й Богом не заховаєш.
Гірким словом не загоїш пораненого серця.
Не роби з рота холяви, бо тим не здобудеш собі слави.
Горе завсіди тому буде, який у спокою та мирі жити не буде.
Пятай старшого, бо той знає, що та чого життя вимагає.
Мудрим словом поділися, а від дурного відчепися.
Твоя пиха колись накличе тобі лиха.
Не річ у сливках, але в тому — чому він туди пішов.
Як правду почую й побачу, то з радості заскачу!
Невільник і бик до ярма привик.
Пам'ятай, що треба наперед знати, що й перед ким казати.
Як ти в голові, руках і ногах лінивий, то напевно все будеш
нещасливий.
На це й ковадло, щоб на ньому залізо кувати, на це і діти,
щоб їх розуму навчати.
Старшому приглядайся і добрих примірів навчайся.
Пара, електрика і газ — звільнили від тяжкої праці нас.
Хвіст не рухає псом, лише пес хвостом.
Кожний мерзавець діє так, як йому наказує його хлібода-
вець.
Почав аж тоді краще розуміти, як почало йому волосся
сивіти.
Воду не тільки вживають, але й до праці запрягають.
Ніколи так далеко не зобачиш, як думкою поскачеш.
Він сам не знає, як у життя поступати має.

Як не маєш фаху ані школи, то тягни воза воле.

Жид до тебе лип тоді гарно промовляє, як шкуру з тебе стягає.

Молодий зі свічкою того не знайде, де старий на помацки заведе.

Щоб громаду добре пізнати, треба довго з нею бувати.

Як лихо його навістить, то напевно до тебе прибіжить.

Багач бідному дуже хоче тоді помагати, як лежить хворий у ліжку й не може встати.

Хто за правдою шукав і шукає, той ніколи щастя не мав і і не має.

**Ані ти, ані я, не можемо того знати, що ще сьогодні
можеться з нами стати.**

Так довго добро добром буде ваше, як довго воно не буде наше.

Хто спритности немає, тому все щось заваджає.

В думці май, але руками не посягай.

Хто релігійний, той до людей прихильний.

З натуристим конем у далеку дорогу не пускайся, а з лихою жінкою не вінчайся..

На нікого не чекай, але сам свою невдачу поправляй.

Хто добре товариство має, той завжди веселий та щасливий буває.

Не ділись зі своїми думками, як вони ще в практиці не бували.

Спершу подумав, а відтак серйозно до діла взявся, і зі своєю бідною навіки розпрощався.

Хто на війні не бував, той горя і страху не зазнав.

Коней кують, щоб не підбивались, а дітей навчають, щоб не помилялись.

І тобі буде час скоро збігати, як будеш свою шістдесятку мінати.

Доброту і вартість людини, можна пізнати по її ділах щоднини.

Своїм життєвим шляхом чесно поступай, і де бачиш добру почву, правди зерно засівай.

Лінивому все чужий хліб смакує, бо йому свого все бракує. В гостях добре, дома ліпше, у вас тепло, але в нас тепліше. Роби так, щоб тобі лишилось бодай на ходак.

Йому так помагає той його план, як мойому бикові аероплан.

Не згадуй про те, що ти колись мав, але думай і роби, щоб тепер ти його дістав.

Як хочеш секрет мати, то навіть не кажи тому, що завтра буде помирати.

Щоб добрим ремісником бути, то треба спершу школу, а відтак і практику відбути.

Не суди батька мого після свого, бо він ніколи не був подібний до нього.

Щом добро довго мати, то треба його вміти шанувати.

Тоді чоловік і жінка будуть собі рівними, як будуть собі взаємно вірними.

Як людина працьовита і проворна, то будуть мати щолоти його жорна.

Самітня і старша людина, не може бути для жінок справедлива.

Якщо людина родини немає, то в неї дуже сумне життя буває.

Не той добрий господар, що лише про господарство дбає, але той був і буде добрим, що своєю жінку та дітей до серця пригортає.

Якщо ти батьківське майно прогайнував, то ти, драбуго, їх ніколи не любив і не кохав!

Як хочеш бути злидарем, то навчися бути пльоткарем.

Хто до чого дар Божий має, то хай у ньому себе вправляє.
Як народів біда надмірна, то там і війна потрібна.

Часом і така думка приходить, що й тобі самому пошкодить.
Аж тоді правду відшукав, як жити перестав.

Правда має ясні й блакитні очі, а неправда все зубами скрегоче.

Хто відчуває, той і себе перестерігає.

Зі своїми клопотами ви даєте собі раду, як чужі не будуть тиснути вас із-заду.

Хто кривду переживав, той ніколи другому її не бажав.

Хто непорозуміння має, той багато часу задармо витрачає.

Не можеш ніколи цього секретом називати, як про нього
буде твоя жіночка знати.

Ти думай по своєму, і я по своєму, а вкінці побачимо, хто
іде навмання, а хто просто додому.

Так довго приятелем його звав, доки гроші у нього позичав,
а як треба було віддавати, тоді почав ворогом його звати.

Не жалій часу, Іване, як хочеш, щоб вийшло діло не погане.
Добре слово на привітання, дає нам чар і кохання.

Ліниві й фальшиві не можуть бути доброзичливі.

Не давай другому догани, як сам робиш усе погане.

Так довго дівчини не пізнаєш, поки себе з нею не звінчаєш.

Котра жінка за-молоду скаче, то в старшому віці завжди
плаче.

Дві жінки в одній хаті, то так, як одна кістка й дві собаки.

З жінки добра господиня тоді буває, як вона хати й родини
доглядає.

Краще вдівцеві самому старости дожити, чим з молодою
вдовицею голову закрутити.

Хто все багато клопотів має, той скоро на той світ поман-
джає.

Не кожна думка, що хтось її голосить, народові добро при-
носять.

Якщо б ми зрозуміли Бога так, як Він розуміє нас, то жи-
ли б ми на цьому світі в добрі і щастю увесь наш час.

Ласий на чуже, як кіт на церковні миші.

Лекше втратити приятеля, чим нового набути.

Слово, як воробець: було й полетіло.

Які хворі, такі й доктори.

Прийшов купець від здохлої риби.

Як звав, так звав, але щоб був хоч щось дав.

Що ти посіяв, то й пожнеш, якщо передчасно ногами не
задреш.

Як хочеш мати науку, то вивчай спершу азбуку.

Всякий інший край має свій обичай.

Танцюй враже, як пан каже.

Він дуже багатий на свої лати.

Нові штани, лише зі старими латами.

Бережись, бо не для пса ковбаса.

Так йому це пасує, як старій бабі вінок.

Кажуть, що народ мре... і нам таке буде.

Веселости там ніколи немає, де народ страдає.

Твої дійсні приятелі приходять до тебе в твої прикрі дні.

Колись, як хтось із наших людей кращої долі шукав, то
позичав у жида-лихваря грошей і за море виїжджав.
Тепер того щастя там наші люди не мають, вони всі
виїхали б, але лихварі не пускають!...

Котрий себе цінить, а другого понижає, той собаче серце
і свинячу голову має.

Старець сидить, погладжує бороду та радіє, що здоров, а також і тим, що вже свій тернистий шлях до кінця перейшов.

Як хочеш мати славні іменини, то не понижай навіть малої дитини.

Кожного дня щось нового вчися, бо не знаєш, що тобі завтра робити прийдеться.

Ворога не залякаєш нічим, лише своїм п'ястуком твердим і сильним!

Як є гроші й плани, то й діло вийде не погане.

Бідному все не вистачає на чоботи для дитини, а багачеві для дітей на медицину.

До того, що молодий хехоче, то старий уже давно не хоче...

Як тобі хтось на нерви ступає, то він тобі рота відчиняє.

Такі часи настали, що рідні брати через дурну політику ворогами стали.

Не їж гнилої грушки, і не чіпай сусідки Гануськи.

Не сварися зі своїм сусідом перед обідом, але спокійно перехрестися і від нього відчепися.

Добру жінку підшукати, це не то, що корову купувати.

Щасливо з жінкою пережити й старости діждати, це не те саме, що довгу ниву зорати..

Ця сама земля і цей самий рід, родять різномірний плід.

Зле там буває, де батько й мати не можуть своїх дітей поєднати.

Який господар, таке і його господарство, який паламар, таке і його паламарство.

Часами й таке буває, що війна не тільки потрібна, але й небхідна.

Як хочеш щось мати, то в поті чола працой і нікому нічого задармо не даруй.

**Хто не навчився старих звичаїв шанувати, той і нових не
буде вживати.**

Він такий справедливий, як Сруль чорнобривий.

Церква його навчила, а вулиця розпустила.

Хто потопас, той і за бритву халас.

Як маєш свій хліб і до хліба, то не вдавай діда (жебрака).

Віра не допоможе тому, хто не вірить нікому.

Хто має досить науки, тому й легше на руки.

Хто хоче торгувати, той не може державою кермувати.

Найкращі артисти ті, що співають і грошей не бажають.

**Дискутуй свої проблеми з такими, хто колись мав щось
спільного з ними.**

Життя — це довгий та крутий шлях до переходу.

**Як почнеш говорити, то не дуже трудно вгадати, що ти лю-
биш читати.**

Він так пописався, що й народ від нього віддурався.

Його думки літають попід облаки.

Як людина чогось не знає, то і розум не помагає.

Тобі небоже і свячена вода не допоможе!

Він так дбас, як німий співає.

Як з дурним пристасш, то і ним сам стаєш.

Хто за правдою шукає, той лише свій час гає.

Хто тугу має, той плачем її збуває.

Кожна рука до себе горне все, що проворне.

Звичайні люди не знають, що з води виробляють.

Як не мав ти пригоди, то не будеш мати й вигоди.

Для злодія ще ніхто замка не зробив.

У нього голос, як у кози на льоду.

Йому так поводитьися, як чайці при битій дорозі.

Не лїзь скоро й високо, бо впадеш, сарако.

Так того було потрібно нашій цьоці, як мені бїльма на оці.

Вчора щойно вийшов із тюрми, а сьогодні вже питає за чесними людьми.

На Україні, ще як серпами жали, то подостатком хлїба мали, а як машинами почали, то нещасні з голоду вми-
рали.

Один кричить, другий грозить, а третій посміхається, бо
вперше побачив, як два дурні зустрічаються.

У тій хаті не сумно і не тужно, де чоловік із жінкою живуть
дружно.

Ще не такі, як ти, повмирали і їх уже давно позабували.

Кажуть, що його так приймали, як Марка в пеклі вітали.

Чим довше життя буває, тим більше людина гріхів має.

Який корінь, такий буде плід, яка ціна, такий і мід.

Від її язика гірше пече, чим від собаки, як погризе.

Брехуна й крутія лише там витають, де їх ще не знають.

Лис із вовком — не цілуються, і пан з паном не процесу-
ються.

Часом і таке може бути, що й від молодшого можна щось
доброго почути.

Голова одна, а думок у нїй без кінця.

Одна й та сама дорога — веде всіх нас до Бога.

Той здібності має, що не тільки собі, але й другим помагає.

Одна людина не може все мати й не може всього знати.

Як обидва знають, то дуже скоро й себе посднають.

Один під ринвою, другий на дощі, а третій хитрун походжає
в їхньому плащі.

Все так буває, що кожний собі здоров'я та щастя бажає.

Як хочеш добре й весело жити, то привикай щодня добро
робити.

Як романсуєш, то рамансуй лише з одною, бо попадеш у великий клопіт, як пічнеш із другою.

Як не хочеш, щоб тебе жолудок болів, то не їж багато з маслом пирогів.

Як ти сьогодні якусь кривду зробив йому, то сподійся, що завтра його син поб'є голову твою.

Шануй і поважай добрих учителів, бо вони вложили багато праці, щоб ти прозрів.

Тоді ти добре поступаєш, як людей добра навчаш.

Сьогодні він мене критикував, а завтра захоче, щоб я йому приятелем став.

Як бідна вдова поради шукає, то кожний боком її оминає, а як багата та ще й молода, то кожний біжить, як бурий медвідь до роя.

Хто до чужої помочі звикне, той ніколи щось комусь дати не привикне.

Неграмотний, як хоче ціну знати, то все чомусь іде до жида питати.

З дурною головою, ніколи не будеш мати спокою.

Роби небоже, то й Господь тобі допоможе.

Легче руйнувати, як будувати.

На чужий коровай очей не зривай.

Не мій кінь і не мій віз, але все те, що ти на ньому повіз.

За щастям під хмарами не шукай, лиць до доброго діла рук прикладай.

Часом через іграшку попадеш в неласку.

Доброму майстрові подвійно заплати, а до партача ніколи не йди.

Аж тоді спам'ятався, як до Іванової хати попався.

В гостину йди, але скоро верни.

З приятелем краще поговорити, чим з дураком мед-горілку пити.

**В біді кожний надію має, що і йому колись сонечко засіє.
Сліпого треба водити, а дурака вчити.**

Ліпше знати щось, хоч і мало, чим багато й нездало.

Легше позбутися чирака, чим ворога.

На багачів найбільше ті нарікають, що біжать за ними й не доганяють...

Той, що щось знає, то із хробака користь має.

Чужа сорочка не зробить доброї людни з твого синочка.

У kota добрі очі, в орла крила, а в козака шабля й дівка чорнобрива.

Кожний край має свій обичай.

Волю та спокій лише той має, що в могилі спочиває...

Той ніколи розваги немає, що ненависті шукає.

Літа наші проминули, а волі для свого народу ми ще не здобули.

Людська кривда ніколи на сухо тобі не вийде.

Зле там буває, де жінка на мужа спідницю натягає...

Дуже хотів би я знати, чому "наші", канадські комуністи, не хочуть до старого краю вертатись, а воліють стейком і білим хлібом об'їдатись?...

М'ясо люди тоді цінять, як його їдять, а мою і твою ціну аж тоді добре пізнають, як позичать нам гроші і на них чекають...

Бараняча голова, заміняла зозулю за яструба.

Якби то знаття, що в кума буде їдження та ще й пиття, то не тільки сам був би прийшов, але й усю родину зі собою забрав!

Правдою є, що на Україні ось як традиція міняється: колись чужим панам, а тепер їхнім наймитам, народ поклоняється!

Хто свої життєві помилки поправляє, той і себе самого добра навчас.

Той усе клопіт має, хто скоріше говорить, чим думає.

Як ти кравець, то не сідай на шевський стілець.

Уважай, бо колись твоя пиха напитає собі лиха.

Як ти не дбаєш і не запобігаєш, то дуже мало маєш.

Хто совість має, той і собаці співчуває.

Робить і запобігає, але розуму немає.

Навчись жити, то не будеш бідити.

Від фальшивого утікай, а до лінивого не вступай.

Людська кривда ще нікого не зробила щасливим.

Гризу й смуток той має, що за ними шукає.

Як припнеш язик від брехні, то й не буде сварні.

Багато людей силу мають, але ніколи з неї не користають.

Не нарікай і за клопотом не питай.

Багатство той має, хто розум і щастя посідає.

Найкраща та наука, що приходить без бука.

Хто терпеливий, той і буде щасливий.

Хто перше думає, а потім робить, той ніколи собі не пошкодить.

Шануй людей, то завжди будеш мати щасливий і веселий день.

В життя завжди той щасливий, що був і є справедливий.

Як будеш усе своє мати, то й люди будуть тебе поважати.

Усі за правдою шукають, але коли її стрінуть, то від неї втікають.

Не називай приятелем того, що вчора скривдив брата твого.

Той, хто всіх обмовляє, ніколи серед людей поваги немає.

Не помагай тому, хто все приходить п'яний додому.

Не покладай надії на того, хто сказав тобі лише ласкаве слово.

Плачем бідному не допоможеш.

Не питай за бідною, бо вона все ходить сама за тобою.

Тяжче зробити добро, чим зло.

Хто правдивою дорогою іде, той усе щось доброго знайде.

Хто людей не гудить, той і Бога хвалить.

Бог тому помагає, хто в мирі проживає.

Не кидай терня комусь під ноги, бо воно колись і тебе поколе.

Щастя за гроші не купиш.

Свій хліб найсмачніший.

Якби не було кого циганити, то й циганів не було б.

Добре слово робить багато.

Кожний по своєму Бога хвалить.

Нашій кумі все одно на голові.

Своїх поганих учинків ніде не заховаєш.

Рани від вразливих слів не гояться.

Не роби з рота холяви.

Хто помилки робить, того й біда навідує.

Горе тому буде, що в мирі жити не буде.

Зло покидай, а до добра приступай.

Добре щось знати, треба довго над тим думати.

Хто ліниво поступає, той рідко коли щось здобуває.

Хто злом починає, той і ним кінчає.

Хто різні книжки читає, той і щось знає.

Без науки не може бути й поступу.

Дозріла людина знає, що й чого життя вимагає.

Лихими словами приятелів собі не здобудеш.

**Хто всім вірить, той усе блудить.
Твоя пиха нанесе тобі лиха.
Не важний замок, але чому ти його розбив.
Часом і так буває, що один другого до гробу заганяє.
Як справедливу правду побачу, то з радості заплачу.
З правдою далі зайдеш, чим з брехнею.
Хто більше науки посідає, той легше на прожиток здобуває.**

**Скажіть мені, де той є, що справедливо живе?
Помилку легко зробити, але тяжко направити.
Краса без розуму, то так, як віз без коліс.
Треба знати, що перед ким казати.
В кого розум лінивий, той дуже нещасливий.
Не співай панахиди на весілля.
Хто запобігає, той і життя краще має.
До добрих людей приглядай і приміру набирай.
Часом і від дурня можна добре слово почути.
Пізнав пана по холявах.
Чим далі в ліс, тим більше дров.
Хвіст не рухає псом, але пес хвостом.
Іван це сказав, що йому пан наказав.
Добро пам'ятається довго, а зло ще довше.
На тобі, небоже, ще мені негоже.
Часом від слів гірше болить, чим від нагайки.
Що в нього на серці, те й на язичі.
Що на совісті, те й на думці.
Ніхто не може того знати, що завтра можеться стати.
Не кучеряве волосся робить жінку гарною, а її щоденні діла.**

Людина почне аж тоді краще все розуміти, як почне їй волосся сивіти.

Вживай світа, доки служать літа.

Хто спритності намає, тому все щось заважає.

Як хочеш більше продати, то мусиш багатьом дати знати.

Воду не тільки вживають, але й до праці заставляють.

Не все те, що бачиш, можна осягнути.

Не кожний знає, як він у житті поступати має.

Як не маєш фаху й школи, то тягни ярмо, воле!

Часом і так буває, що з великої хмари малий дощ накрапає.

Жиди Микиту поважають, бо з нього користь мають.

Одну правду всі мусять признати, що бідний і багатий мусять помирати.

Злодій так себе почуває, як заєць на м'якій ріллі.

Свої невдачі сам поправляй і на нікого не чекай.

Для старого пильна праця ціни немає.

Хто зі свого кепкує, той і чужого не пошанує.

Хто в доброму товаристві буває, тому й час скоро минає.

Не давай своїх порад, як ти ще самий їх не випробував.

Хто на війні не бував, той страху й горя не зазнав.

Тому час скоро пробігає, кому шістдесят минає.

Як хочеш щось мати, то потрібно над тим тяжко працювати.

Щоб ти міг добрим ремісником бути, то треба школу й практику відбутися.

Хто є релігійний, той і більше до людей прихильний.

Буває і таке щастя, що принесе нещастя.

Один батько кращий за п'ять сусідів.

Хто рідні немає, той сумне життя має.

Хто батьківське майно прогайнував, той слави не придбав.

Хто до чого дар має, хай його розвиває і ним промишляє.
Не будь лінивцем і фальшивим.

Хто непорозуміння має, той багато часу надармо витрачає.
Так довго жінки не пізнаєш, поки з нею себе не звінчаєш.
Та жінка вартість має, що добре дому доглядає.

Краще в самоті віку дожити, чим із лихою жінкою себе о-
дружити.

Хто забагато клопотів має, той і скоріше світ цей оставляє.
Такі часи настали, що рідні брати через політику ворогами
стали.

Гнила грушка зіпсує і свою сусідку.
Без пляву й діло вийде погане.

Хто в життю добра навчиться, той для всіх пригодиться.
Де згода в громаді буває, там усе великий поступ буває.
Де є ворожнеча, там і буває кровотеча.

В бідного на життя не вистачає, а в багатого мохом порос-
тає.

Одна земля а плодів багато, чотири матері, а лиш один тато.
Одна мати й один тато, а в їхніх дітей натури багато.

Старець радий, що здоров і свій життєвий шлях щасливо
перейшов.

Хто себе високо цінить, а інших понижає, той ніколи віде
пошани немає.

Не давай своїм нервам волю, як хочеш жити з людьми в
в спокою.

Господарів пізнають і оцінюють по господарстві.

Який крам, такий і був його пан.

Невірний Тома не буде мати щастя і дома.

Хто старих добрих звичаїв не шанує, той і нових кращих
не збудує.

**Хто людей бунтує, той ніколи над ними не панує.
Хто без пляну в поті чола працює, той завсіди бідує.
Декого й біда розуму не навчить.
Потапаючий і бритви чіпляється.
Хто не зазнав біди, той не вмiє оцінити добра.
Як маєш хлiб і до хлiба, то не нарікай на свого діда.
Не всі ті справедливі, що гарно говорять.
Хто має більше науки, тому й легше на його руки.
В кого немає “всіх” дома, до того може крикати лише во-
рона.
Якщо є в стiжку, то буде колись і в мішку.
Не ділись зі своїми проблемами з тими, які своїх не мають,
бо вони самі нічого не знають.
Життя людини — це довгий і крутий шлях до переходу, то-
му завчасу треба вчитись, як його щасливо пройти.
Пам’ятай, що навіть твоя рідна мати, не буде тебе все до-
глядати.
Хто не думає про завтра, той не буде мати сьогодні.
Він так пописався, що й рід його відцурався.
Слух короткий, зір далекий, а думки сягають тисячі миль.
Як людина чогось не знає, то й розум не помагає.
Крутиться й вертиться, як собака на мотузку.
Не мала баба клопоту, тай купила поросля.
Йому й свячена вода не допоможе.
Так дбає, як пес за п’яту ногу.
З яким приставеш, таким і вскорому часі сам ставеш.
Що тобі негоже, то не бажай і другому, небоже.
Порожня бочка гудить, а повна мовчить.
Є люди і людиська.
Які літа, такий і розум.**

Ситий голодного не знає.

На те й б'ють, щоб боліло тебе грішне тіло.

За правом шукати, буде тебе дуже дорого коштувати.

Як туга жалю додає, то розум розважає і серцю помагає.

Як собі постелши, так і спатимеш.

Що наварини, то й поїсиш.

Хто попикся на гарячому, той і на холодне дутиме.

Хто вмів стукати, тому й відчинять.

Без пригоди, не може бути вигоди.

Для злодія ще ніхто не зробив замка.

Йому так поводитьсь, як чайці при битій дорозі.

Людей питай, але свій розум май.

Кожна рука все чомусь до себе пригортає.

Все те, що з води виробляють, звичайні люди не знають.

Пнявся і рвався, але як хвоста йому присіли, то спам'ятався.

Йому так того було потрібно, як більма на оці.

Який вік, таке й здоров'я, тільки не всі про це знають і тому його надуживають.

Чув він, що дзвонили, лиш не знає в котрій дзвіниці.

Він чув, що говорили, лиш не знає де і хто.

Як шукаєш за порядною людиною, то спитай себе, чи й ти є порядний.

Коли в Україні ще серпами жали, то й подостатком хліба мали, а як зайди машинами почали, то мільйони наших людей з голоду повмирали.

В тій хаті дуже гірко й нудно, де чоловік з жінкою не живуть дружно.

Як будеш у житті добро для народу робити, то й будеш довгі віки серед нього в пам'яті жити.

Все, що на світі було і є живим, мало і має свій початок і кінець.

Який корінь, такий і плід, який цвіт, такий і мід.

Жодне життя не знає, коли помирати має.

Не все крутієві вдасться викрутитись, хоч він так думає.

Як є хліб і вода, то немає голода.

Брук крукові ока не видзьобує.

Часом і таке буває, що злодій сумління має.

В нього стільки думок, як у плоті дірок.

Як одна людина все знає, то це є ознакою, що в неї розуму немає.

Де розум процвітає, там згода буває.

Хто сонники читає і в них вірить, той вселенну пшуркам мірить.

З під ринви, та й на дощ.

Кожний бажає собі здоров'я і щастя, навіть і тоді, як робить противно.

Не роби злого, бо його і так уже є багато.

Тоді добре поступаєш, як добра ближньому бажаєш.

Не жди більше помочі, бо вже найвищий час, щоб ти іншим помагав.

Не пхай свого носа до чужого проса.

Так бреше, що аж куриться, але він тим не журиться.

Як усе будеш позичати, то завжди будеш клопоти мати.

Язиком хвалять, язиком ганяють, язиком повчають і язиком карають.

Хто добру школу має, той і біди не знає.

Хто вмів весело жити, той і зумів життя собі продовжити.

Казала наша сваха, що наш син, а її зять такий скорий, як стара черепаха.

Той гараздів не знає, що з бідю товариство тримас.
Не перешкоджай тому, що молитися на колінах Богу.
Не важне, чому вона плаче, але чого хоче.
Якщо хтось тобі щось обіцяв, а ще й досі не дав, то він для
себе ворога придбав.
І серце відчуває, як згоди між людьми немає.
Багач ніколи мірки не пересипле.
Такі тепер часи настали, що яйця від курей розумнішими
стали.
Де рубають, там і тріски бувають.
Не штука з копиці брати, але її придбати.
Наука це найкраща штука, а хто її має, той і Бога краще
прославляє.
Хто розум уживає, той і рукам і ногам помагає.
Як розум маєш, то й у ночі, птицю спймаєш.
Хто в життю добре поступає, той і людський рід прославляє.
Цвях бють у голову, щоб держав, а науку, щоб із неї корис-
тав.
Часом і таке буває, що друг другові ворога сприяє.
Мрії і думки ще нікого багатцем не зробили.
Добрі та розумні очі можуть пізнати, кого треба пошану-
вати.
Людина все на землю поглядає, бо в ній її вічність чекає.
Та жінка є щаслива, що одного мужа до смерти голубила.
Кожний той добре поступає, що на життєвій ниві не блукає.
Людина сама й одна — ніколи не буде плідна.
Не беріть такого до народньої роботи, який учора рив чужі
плоти.
Хто замалоду не хотів дітей придбати, той на старість буде
чужих бавити й доглядати.

Коли будемо таку науку мати, яка зможе нас усіх поєднати?
До храму увійшов, як ягня, а з храму вийшов, як баран.
Хто в молодих літах дбас, той і на старший вік мас.

Не скачи вище себе, бо сміятимуться з тебе.

Як убереш пень, то й він буде хорошень.

Бачить, як сова в соняшний день.

Якщо можеш себе чогось навчити, то не жалій часу із ним поговорити.

Як немає згоди між вами, то напевно живете мильними думками.

Злі демони і духи кусають гірше, як зловіщі мухи.

Як є сьогодні згода, то завтра буде й вигода.

Не шукай вітру в полі, бо там є його доволі.

Як будуть герої, то знайдеться подостатком зброї.

В політиці не шукай щирости, бо завтра будеш просити милості.

Щоб волю мати та її держати, то треба й силу мати.

Часом твій власний язик проти тебе свідчить.

Колись збіжжя руками засівали, але все свій хліб мали, а тепер засівають сівалками й ходять з порожніми животами.

Як на Україні чужі закони настали, то сало з бочок москальки забрали, а нашим людям махорки, оселедців і дьохтю придбали.

Україно, Україно, земля твоя добра і хороша, скажи ж мені хто замінив твій нарід у діда — міхонша?.. Москвичі миршавії цього на моїй землі довершили. Як ви не слухали Тарасової молитви й самі себе за чуба водили.. Гріхи та провини ваші є дуже великі. Тому терпіть тепер, як б'ють вас по спині московські руки дикі!.. Тепер одну раду можу я вам дати: Об'єднайтесь усі, як один! Тоді ви і я знову будемо волю мати!..

Хто дбає про добро, того не навіщає зло.
У своїй хаті своя правда, тільки треба її мати й уміти добре захищати.

Хто здоровий та веселий, той і Богом навіщений.
Колись і в твоє віконце засвітить сонце.
Не штука вбити крука, але зловити його живого.
І дурень дурня обдурить,
Розумні діти роблять батьків щасливими.
До щастя потрібно й розуму.
Ще той не вродився, щоб не журився.
Як є хліб, то зуби знайдуться.
Брехун брехуна не здурить, бо вони до одної школи ходили.
В кожній науці є лише початок, а кінця немає.
Неправда з правдою по сусідстві мешкають.
Як чужий зайда править твоїм господарством, то не сподійся добра.

Добрий життєвий шлях мусиш сам собі вторувати.
Хто до чужого життя не пхається, той не помиляється.
Хто до доброго придивляється, той усе чогось навчається.
Не сила, але розум здобувають майно.
Для злодія завжди суддя є несправедливий.
Якщо ти комусь щось винен, то віддати повинен.
Кусай стільки, щоб міг проковтнути .
Волі там ніколи не може бути, як нарід не вміє її здобути.
Розумний пізнає кожного, до якої школи він ходив.
Хто сподіванням живе, той нічого доброго не діжде.
Як не маєш науки, то тебе використають на всі боки.
Як здорове зерно посієш, то зимою кожуха надієш.
Твоя тінь все подібна до тебе.

Не потрібно тієї половини пересівати, з якої не можна зерна дістати.

Не треба тебе питати, щоб твою культуру пізнати.

Той помилок ще не зробив, який ще нічого не робив.

Між хмарами зорі зоріють, а молоді надіями мріють.

Доти вірив, поки не змірив.

Він такий спритний, як муха в мазі.

Щастя ліпше, як готові гроші, але той не знає, хто його вже має.

Хитрому і звинному не треба помагати, бо вони самі можуть собі раду дати.

Хто зловив щастя за хвоста та знає, як його тримати, то колись зможе своїм дітям передати.

Пташки тоді весело співають, як весну відчують.

І до щастя треба хисту.

Злодій не любить ясних днів і суддів.

Хто морально поступає, того лиц безбожник лас.

З доброї хати й коти виходять зібрані в шати.

Як злодій сторожем буває, то в селі ніхто нічого не має.

Не обороняй злодія, бо завтра він і тебе окраде.

Лиходія не болить, як сусіда вогонь в плечі жарить.

Тиран лиш тоді вдоволяється, як покривджений не обороняється.

Лихий може тебе й так порадити, що ніхто не зможе тобі зарадити.

Краще жити коротше по-мудрому, чим довго по-дурному.

Як би не було гідних, то й не було б негідних.

Перше плянуй, а відтак гаруй.

Як не хочеш пхати воза, то доглядай коней.

Гідний гідного стрічає, а лихого оминає.

Як хочеш з ниви добрі плоди мати, то мусиш її добре доглядати.

Ласкава й добра людина для всіх є зичлива.

Згода будує, а незгода руйнує.

Ціну міряють розумом.

Має хліб і сало, але йому ще замало.

До державного корита, буде рватися і Микита.

Свиню й п'яка чомусь усе тягне до болота.

Козак у гаї чи на ниві, все приглядається дівчині чорнобривій.

Не радій чужими клопотами, бо вони й до тебе загостять.

Як є стіжок, то знайдеться і мішок.

Лиш той батько тяжко дітей карає, що розуму не має.

Петро пізнав, яку Іван книжку читав.

Як свій гімн співаєш, то і кров у жилах відчуваєш.

Багато риби є у воді, але зловити її годі.

Друга свого пізнаєш у біді.

Як є ріка, то буде й вода.

У Києві та Львові колись не буде чути московської мови!

Кожна дівка підходить до барвінка.

Не пробуй наповнювати діравого мішка.

Найкраще та мати поступає, що дітей розуму навчав.

Не говори хворій людині про вічне життя.

Як когось провожаєш, то не питайся, яким шляхом тобі йти.

Батько довго дбав і складав, а син за один день прогайнував.

Жалем ще ніхто нікому не допоміг.

Не пий води з моря і не завдавай нікому горя.

Тернистий і крутий шлях до слави й булави!

Як серце не слухає розуму, то тяжко тобі жити буде по божому.

Тим, що по корчмах волочаться, то їм і кінці не сходяться.

Як розуму не маєш, то й щастя не спіймаєш.

Радься в того, що знає багато.

Щастя буває всюди, там, де живуть люди.

Хто совісно промовляє, той і добра людей навчав.

Там брехня правдою стає, де голода при владі є.

В тій родині згоди немає, де жінка на мужа спідвицю вдягає.

Голодному все смакує, а ситому всього бракує.

Не пробуй усіх дурити, бо не будеш мати з ким жити.

Кінець діло похвалить, а тимчасом — цить!

Кожна ворожка ворожить не тобі, а собі.

Брехня має коротенькі ноги, тому не пхається там, де високі пороги.

Політикувати можна лише тому, який не страхається божевільного дому.

Хто науку має, той і біду відганяє.

Бідний не любить багатого, а простий горбатого.

Недовчений, то ще гірший, як пес скажений.

Краще порожню бочку качати, чим себе нервувати.

Без писаних законів, співають і плачуть на весіллях і в часі похоронів.

Як тобі прийвся білий хліб, то шукай за чорним і не кажи, що ти голодний.

Не масти лисої голови та не смійся з бідної вдови.

Щоб своє мати, то треба вміти й чуже пошанувати.

Треба дуже вважати, що й кому позичати, коли хочеш це все знову мати.

Вчора був злодієм, а сьогодні представляє себе добродієм.
Не випереджуй того, що знає більше від батька твого.
Не все те, що сповниться, тобі пригодиться.
Не журися чужим добром, а своїм хребтом.
Навіть чужа хвала тобі сорочки не дасть.
Самим хроном не наситиш шлунка.
Бджоли й вола звалять.
За один поцілунок віддав усе майно в дарунок.
Клина клином вибивають, як розумно поступають.
Щоб щось придбати, то треба й нагоду відповідну мати.
Багач стрічається лише тоді з бідним, як він є йому
потрібним.
Як хочеш щось мати, то не стидайся розуму позичати.
Може бути й таке, що за твоє добро штовхнуть тебе
під ребро.
За вовка помовка, а вовк суне.
Вовка тягне в ліс, качку до води, а голодного до їди.
Навчись попити, як nebude за що вхопити.
І не всі бідні бувають гідні.
Лис дурить вовка своїм хвостом, а дівчина хлопця
фартушком.
Перше косу поклепай, а відтак кажи: “Боже, помагай!”
Та жінка чоловікові не довір’яє, яка сама “потихо” гуляє.
До часу збанок воду носить і до часу дід бабу просить.
Бережись, як у пана служивши і з циганом друживши.
Не вари меду з хроном і капусти з самогоном.
Не приставай до того, який не знає роду свого.
На одному місці і камінь мохом поростає.
Не все той кричить, що його болить.

Сорочка ближча, чим кожух.
Ваша Одарка заміняла Кліма за Максима.
Хто сидячу працю має, той пілюлі заживає.
Жид і тоді з тебе користає, як себе ошукає.
Не молись за того, що віддав життя за ворога твого.
Корінь науки терпкий, але плід з нього солодкий.
Хто просить, той усе жебрачу торбу носить.
Хто всіх гудить, той і тебе осудить.
Того клопоту так було потрібно вашій Явдосі, як мені
чиряка на носі.
Багацьке право бідних мозолями обдарувало.
Ге ніколи не помре, що вродилось неживе.
Хто не має своєї хати, того не треба за провідника
вибирати.
Хто не має свого, той і не шкодує твого.
Він такий пан, що пожирає весь свій крам.
Читати добре не знає, але до політики свого носа пхає.
Погано буває, як брат брата ошукає.
Там, де є слабість, там не буває радість.
Добрі вчинки підносять, а лихі косять.
Добро може той мати, що вмів собою кермувати.
Краще знати мало, чим багато, а нездало.
Загата коло чужої хати не буде твоєї огрівати.
Як за багатого віддаєшся, то й сльозами заллєшся.
Як буревій пересувається, то й дубові гілляки ламаються.
Пощануй того, що хоронить життя твого.
Як не будеш горілочку пити, то й не будуть тебе піяком
голосити.
Не стидайся того, що походить із роду твого.

Не може той мати, що хоче щодня до корчми заглядати.

Як хочеш щось доброго зробити, то не шкодуй голови посушити.

Як хочеш доброго сусіда мати, то не ходи до нього всього позичати.

Не той тебе любить, що скубить, а той, що голубить.

Добрі батьки все знають, де із ким їх діти бувають.

Юних літ ще не забув, хоч і шістдесятій йому проминув.

Так багато будеш мати, як зумієш собі його придбати.

Той матеріал, що не гнеться, то зломиться.

Не шануй того, що сміється з батька твого.

Спершу думай, довго думай, а відтак починай будувати собі рай.

Волю можуть лиш ті мати, що вміють її здобувати.

Як ремісник користь має, то він і свою роботу добре знає.

Сварня, багатих чи бідних, помагає адвокатам жити вигідно.

Не кусай тих пальців, що тебе годують.

Гой, що годиться, то йому все щось уродиться.

Від неправди тікай, а до правди підбігай.

Кожний буде з тобою годитись, як будеш уміти з ним ділитись.

Думки є лише мрією до неозначеної мети.

Лагідністю можеш дійти до добра, а ненавистю до зла.

Надмірними трудами можеш себе збагатити, але й можеш собі життя вкоротити.

Часи такі настали, що гроші вартівші життя стали.

Без Божої благодати не будеш чистої совісті мати.

Зі знанням не можна родитись, його треба навчитись.

Не допоможе й мудра голова, як немає засобів і труда.

Дуже трудно придержати пісок у руці і тайну в голові.
В суді все справу програєш, як добрих свідків не маєш.
Як саду не доглядаєш, то й користі з нього не маєш.
Як хочеш у громаді щось доброго зробити, то не потрібно
її манівцями водити.

Тоді злого пізнаєш, як щось до діла з ним маєш.
Корінь науки пізнати, треба довгі роки в добрій школі
бувати.

Як у державі провідні люди не годяться, то вона довго
не встоїться.

Все тебе той ошукає, що більше від тебе знає.

Народ без зброї ніколи не вдержить своєї волі.

Смачніший свій хліб і вода, як чужа ковбаса.

Як діти живуть від батьків даліше, то для батьків
веселіше й танше.

Краще не позичати, як потім плакати й нарікати.

День, що минається, вже ніколи не повертається.

Хто добрі діла робить, той ніколи себе не посоромить.

Хто людям добра не бажає, той і сам його немає.

Не вір тому, що не шанує твого дому.

Краще перевірити, чим на сліпо повірити.

Де двох сперечаються, там мудрі не пхаються.

Як хочеш ворога придбати, то мусиш йому правду про
нього сказати.

Часом і таке буває, що довго думаєш, але нічого з того
немає.

Що старший перейшов, до того молодий ще не дійшов.

Не запрягай коня з волем і не дружи молодій дочки
зі стариком.

Не роби кривди нікому, бо вона колись повернеться
до твого дому.

Той розумно поступає, що на свій дорібок уважає.
Молодого навчай, старого вислухай, а дурному вибачай.
Хто багато язиком мотас, той все клоп'ят мас.
Що язиком вкуєш, то й молотом не розіб'єш.
Як не можеш з кимось у згоді жити, то краще його залишити.
Як дурницями ти все зайнятий, то ніколи не будеш багатий.
Не важне, що ти маєш, але як ти поступаєш.
Здирство і захлавність усе спричинюють ненависть.
Там тебе не бажають, де тебе похмурно вітають.
Хто сироту приймає, тому Бог помагає.
Свого не бачить під носом, але чуже під лісом.
Хто і в день блукає, той глузду немає.
Як будеш коровою орати, то вона перестане молоко тобі давати.
Ліпше їсти свою пісню паляницю, як чужу маківницю.
Як би був знав усе те, чого він не знав, то був би багатим став.
Яка була молодість, така буде й старість.
Хто в молодому віці не хоче робити, той на старість буде гірко жити.
Щоб тайну життя віднайти, треба вік пройти.
Старші покоління мусіли довго блудити, щоб для молодшого дорогу відкрити.
Хто багато пригод у житті мав, той напевно і тернистим шляхом блукав.
Військовим отаманом можна звати лише того, що не залишає на полях бою війська свого.
Лихого не переймаймо і злого не споминаймо.

**Хто замолоду скаче, той на стрість плаче.
Легко підробитись, як є кому за тебе заступитись.
Хто ворога просить, той лихо й горе для свого роду
приносить.
Не все там щастя буває, де твоя думка тебе пхає.
Журбою горя не розвієш, і чужим добром не розбагатієш.
Хто менше говорить, той більше робить.
Хто чеснот не знає, той їх і немає.
Якє їхало, такого й здибало Гащине колибало.
Як сокиру маєш, то й дров до печі нарубаш.
Як для робітників роботи немає, то й торгівля піднепадає.
Як є ясна думка, то буде пожиток для плунка.
Твій ворог, навіть як спати лягає, то лиху думку для
тебе шукає.
Як багач журиться, то бідному ведеться.
Хто молодим буває, того колись природа покарає.
Не мстися над малим, бо колись будеш плакати перед ним.
Навіть не всі ті гідно живуть, що університети кінчуть.
Як досвід маєш, то легше на життя заробляєш.
Мойому ворогові подай то, Боже, що мені не гоже.
Як хочеш пошанівок від своїх дітей колись мати,
то мусиш тепер їх шанувати.
Не так то воно буває, як людина наперед собі
представляє.
Не все той учиться, що хвалиться.
Хто все в життю невдачу має, той усе пробує того, що
не знає.
З ворогом не мирися і з багатцем не ділися.
Хто чуже хвалить, той своє ганить.
Хто не шанує свого роду, того не вибирайте до проводу.**

Хто хоче з політики добре жити, того нарід не буде любити.

Тяжко живеться тій кумі, яка немає нічого в голові.
Досвідчений усе часу добирає, як добре діло починає.

Не приходь тоді до приятеля з журбою твояю,
як він не може дати собі ради зі своєю.

Хто свою честь має, тому і нарід сприяє.

Фальшива любов завжди ранить серце.

Як досвід будеш мати, то й у житті будеш поступати.

Такий здібний, як віл до карети.

В доброго господаря і попіл не марнується.

Щоб біди не стрічати, треба знання і дар мати.

Гому треба признання дати, хто в своєму житті починав
нарід навчати.

Негідними є ті пани, що наділи на себе чужі штани.

Хто надію має, той раду собі дає.

Хто приязні не має, той і радості не знає.

Добре діло починай сміло.

Хто не чесно живе, той і не чесним помре.

Не штука говорити, але штука зробити.

Хто знає, той і вітер до праці заставляє.

Як у хаті згоди немає, то й хліб смачним не буває.

Там ніколи не буде бракувати гараздів, де діти шанують
своїх батьків.

Хто не шанує свого роду, той не повинен мати плоду.

Спокій у родині там буває, де всі справи батько й мати
рішає.

Як знаєш, чого ти не знаєш, то вже початок науки маєш.

Тоді в державі закони добрі, як її люди ходять не голодні.

Той нарід, що свою державу має, ніколи перед чужими
голови не згинає.

Як у державі нарід добро має, то він її й обороняє.

Хто хоч трохи майна має, той і про більше дбає.

Хто безжурно живе, того колись і лихо стріне.

Хто до праці охоту має, той ніколи журби не знає.

Хто сам хвалиться, той не знає, лише чваниться.

Жаль таку натуру має, що очі до плачу заставляє.

Бого вихваляють, за тими й критики шукають.

Божа днина скоро в тій хаті минає, де лиха немає.

Той, що скаже, то колись гірко заплаче.

Як будеш добре в життю поступати й жити,
то будеш мати й щось залишити.

Як добрий плід, то буде добрий рід.

Кожна організація повинна знати, що до проводу потрібно
розумних людей вибирати, як хоче вперед поступати.

Ряди організації тоді більшають, як члени користь із
неї мають.

Не рвися й не пнися, як там без тебе обійдеться.

І біль загоїться, як людина заспокоїться.

Біда все там буває, де ради й поради немає.

Хто мужній, той повинен бути і дружній.

Як жінка чоловіка вчить, то біда в кутку шипить.

Хто себе потішає, той життя собі продовжає.

Москалі, румуни, поляки й мадяри не мають серед нашого
народу доброї слави.

Так довго, поки будемо москаля старшим братом звати,
то так довго не будемо свої держави мати.

Старий знає, що йому треба вмирати, а молодого потрібно
підготовляти.

**Краще правду голосити, чим неправдою людей дурити.
Як хочемо ворога побідити, то треба навчитись свій нарід любити.
Людина людину навчас, і людина людину зі світу зганяє.
Дуже легко з когось сміятись, але не легко за його діло братись.
Не приставай з лихим, бо сам будеш таким.
Світ належить до того, що не боїться його.
Хто вчиться, з того ніхто не сміється.
Як привчишся бурлакувати, то ніколи не будеш щастя мати.
Біда тобі, воле, як тебе корова коле.
Як тебе не питають, то не кажи, що твої батьки гроші мають.
Всюди там добро буває, де нас немає, бо де прийдемо, то лихо принесемо.
Хто пророкує і в шкло заглядає, той і щось знає.
Гой будинок, що доброго фундаменту немає, часто направи вимагає.
Як хочеш жити в спокою, то не кажи, що ти бачив у чужім покою.
Як його біда вчить, тоді він кричить.
Кого не болить, той болю не терпить.
Не шукай доброго приміру на чужому подвір'ю.
Кожна гідність має свою здібність.
Не проси Бога, щоб тобі допоміг, як ти з лихими думками переступаєш чужий поріг.
Так було, так є і так буде все бувати, що старих молодими будуть заступати.
На те й колеса, щоб крутилися, а молоді для того, щоб женилися.
Як життєві дні добре переходять, то й життя солодять.
Як добре живеш, то й добром тхнеш.**

Той генерал геросм буває, що на війні ворожа куля його вбиває.

Хоч сама костиста й ребриста, але таку силу має, що всіх зі світу тихцем забирає.

Одного всі ми не хочемо знати, коли то нам прийдеться цей світ покидати.

Хто бажає усім злого, той не буде бачити добра свого.

Хто не заставиться, той ніколи не поставиться.

Щоб людям працю скоротити, треба техніку змінити.

Як нічого не знаєш, то й дурної риби не спіймаєш.

Як замолоду дбав, такої старости діждав.

Хто молодим грішить, той на старість тяжко терпить.

Хто боїться холоду, той помре з голоду.

Кожний повинен про те знати, що в суді виграють лише адвокати.

В нього така віра, як у жида міра.

Як ти нічого не маєш, то не кажи, що все знаєш.

Не кажи всім того, що болить тебе біля серця твого.

Як будеш свій нарід дурити, то навіки перестанеш жити.

Хто не шанує своїх провідників, той буде наймитом для чужих биків.

Хто мріє про свою державу, але не хоче в згоді жити, той буде ціле життя з калабані воду пити.

Що хто засіває, то це й позбирає.

Свою кривду відчуває, але як другому заподіяв, то не дбає.

Хто лиху жінку має, той скоро цей світ покидає.

Бик, тільки до ярма привик.

Хто сорому немає, той усе низько падає.

Хто до корчми не вчащає, той і гаразди в хаті має.

За своє впімнося, а чужим не журися.
Усіх критикує, а сам — лише дні марнує.
Як хочеш щось доброго купити, то треба добре заплатити.
Хто в мирі живе, той блаженним буде.
Час і рану загоїть.
Перше жертву дай, а відтак про волю України співай.
В тій громаді добро буває, як один за всіх відповідає.
Не хвалися чужим, небоже, бо воно тобі не допоможе.
Добрий кожух, тільки не на нього шитий.
Як є добрий зять, то старого тестя поги не болять.
Як жид потирає руки й сміється, тоді його бережися.
Злого не роби, то й не буде потреби шкратати голови.
Хто наперед розумно плянує, той не горює.
І павук плянує, як за мухами полює.
Хто хоче з комуністами на раду сісти, той мусить
перше цілого слоня з'їсти.
Хто все думки міняє, той ніколи до цілі не добігає.
Той заповідь Божу сповняє, хто про свою родину дбає.
Язиком мели, тільки руки не підноси.
Щоб волю мати, треба спершу себе об'єднати.
Дурачка-комуніста тоді пізнаєш, як про Москву з ним
розмовляєш.
Як будеш мати своє віконце, то колись і до нього
загляне сонце.
Не всі ті є щасливими, що породилися вродливими.
Як є добра весна, то й буде з чого робити перевесла.
Не кожна чорнобривка буває щасливка.
Дурневі дай волю, то він заведе тебе в неволю.
До нерозумного промовляй, а розумного покарай.

Як у бідного хаті з комина куриться, то багач журиться.
Є різні жебраки: багаті й бідняки.

Хто знає, як на світі жити, той ніколи не буде хліба просити.

Той робить помилку, що підорує чужу нивку.

Як ти йому винен, то й віддати повинен.

Як не маєш у жмені, то не будеш мати й у кишені.

Хто Бога хулить, той усе дροжить.

Найдовші дні бувають тоді, як літа молоді.

Усі пошанують того, що любить ближнього свого.

Не можна любити таку жінку, яка сама до себе немає пошанівку.

Як хтось когось любить, то він його не судить.

Як людини добре не знаєш, то чому лиху пісню про неї співаєш.

Немає на світі такого, щоб для всіх зробив добра много.

Як щунок терпить, то й голова болить.

Як хочеш для народу добро здобути, то мусиш і сам добрим бути.

Для роду й народу свого, не жалій нічого, як хочеш і бажаєш, щоб вони не забули на землі життя твого.

Як віриш у Бога-Творця, то ніколи не забракне в твоєму житті сонця.

Хто час марнує, той щастя руйнує — в тій самій часі нещастя буде.

Праця збагачує але й затрачує.

Ощадність — це велика чеснота, що відчиняє багатству ворота.

Хто не щадить, того біда навістить.

Наука і освіта відчиняє двері до світа.

Хто гнилий, той нещасливий.

Не журися, як на твоїм чолі сонце згасне, воно зійде й засвітить ясно.

На полі життя росте більше кукілью, ніж пшениці.

Хто з Богом, Бог з ним.

Без сильної волі не поліпшиш долі.

Людина думками багато будує, та дійсність часто ті думки руйнує.

Біда тим, що болото вважають за золото.

Як зла доля на твоїй дорозі життя мститься на тобі, не падай духом, протистався біді.

Хай жадна дрібниця тебе не переймає, бо скоро підеш там, де цвинтар перебуває.

Не один живе життям не чоловіка, а як втратить здоров'я та гроші, тоді в нього дні нехороші.

Людина все більше дбає про свій жолудок, ніж про мудрість та розсудок.

Вміють їсти пити, забавляти, але не знають мислити та розумувати.

Не усі живуть у святій вірі, хоч і носять до храму по офірі.

Свобода в границях правди, нікому не зробить кривди.

Без Божої волі і волос з голови не впаде.

Хто в молодості дармує, той в старості бідує.

Не думай про щасливий прожиток, коли тобі брак спритності в твоїм житті.

Щастя кожної людини залежить від неї самої.

Щастя треба самому шукати, а нещастя само прийде.

Хто забагато сумує, той скоро світ оставить.

Хоч на хлібі і воді, жий у святій згоді.

Ніхто з нас не може знати, що його завтра може ждати.

Наколи не маєш грошей ані роботи, то дочекаєшся біди та гризоти.

Воля вміру уживана, добра для пана й Івана.

Хто здоров'я не цінить, той скоро змінить.

Спішися до праці, а опізняй у їдженні.

Хто спішить, той дурниці грішить.

Сильна воля добре поставлена, дає людині щастя і ставлення.

Не всі добрі, що учащують до церкви.

Декотрі, що дуже сумують, тільки коло пляшки розевеселяються.

Хто не має енергії та сильної волі, той не поліпшить своєї долі.

Нехай кожний падає, бо за порогом біда сидить.

Учися брати мудрости, придасться тобі сьогодні й у будучності.

Хай даліше провадить дорога до правди.

Яке життя, такий дорібок.

Як за розум тяжко, то вже тяжче за прозір.

Часом один одного так порадить, що в пропасть спровадить.

Трудно комусь порадити, як самому сидиться над пропастю.

Хто чого не розуміє, той цього цінити не вміє.

Дорога до багатства, провадить на різні дороги.

Через сварку і трунок, все нещастя і фрасунок.

Пияк ніколи не має міри в питтю, хоч це шкодить його життю.

Пиятика це — найкоротша дорога до нещастя і смерти.

Хто п'є забагато напитків, той має багато випадків.

Пиятика і темнота — відчиняє біди ворота.

Один плаче, другий скаче, а інший веселиться, як добре під-
хмелиться.

Пияк усе пропиває та на старість сумне життя має.

Пиякові люди як мухи, а світ як банька.

І таке то життя — усе був п'яний, та не був у церкві добре
вбраний, і так пройшов життя, браття.

Як тобі йде? Так як жидові за плугом.

А як буде? — Так буде, як тато казали.

А як тобі йшло? — Так, як босому по стерні.

Мовчи груша, менше гріха.

А як вона? Ні в поле не бери, ні дома не оставляй.

А як він? Ні до пліт, ні до воріт.

Хто пізно ходить, сам собі шкодить.

Той ще ся не вродив, щоб усім догодив.

Ліпше з мудрим згубити, як з дураком знайти.

Браму можна заперти, але уста дуракові — ні.

З дурним хати не поставиш, бо що зробиш, то те збавиш.

Даремна і марна праця там, як молотять солону, де зерна
нема.

Чим горщик накипів, тим смердіти буде.

Хто живе в чесності, той не талапається в болоті.

Дурака не навчиш, а мертвого кадиллом не воскресиш.

Ліпше каліку водити, ніж з дурнем жити.

Дурний думкою багатіє.

Нема вже в місті дураків! Пішли в ліс малювати та пеньки
рахувати.

Дурака святи, дурака хрести, а він як був дуракам, так і
далі буде.

Дурак великий чи малий, — все він є зарозумілий.

Ото ж наговорив, як Гриць мамі!

А чому він такий бідний? Бо неосвічений.

Наперед роздумай, а потім скажи.

Не гани нікого, бо тим самим пошкодиш сам собі.

Не бачить свого під носом, а чуже видить під лісом.

На народнім полі життя бур'яну руками не знищити, тільки школою.

Наперед роздумай розсудно та справедливо, а тоді давай приказ.

Говори народові, що він має робити, але не кажи, чого він не має робити.

Добрий урядник має заплату за те, що він добре зробив, і це є добре, що він зробив.

Правдою цілий світ перейдеш, а неправдою — ні.

Який став, такий млин, який батько, такий син.

Оту людину можна представляти добре лише тоді, коли знається, що вона отримає повне признання за свою працю.

Так як дбаємо, так і маємо.

Коли хочеш щось мати та придбати, то мусиш рано встати, ще й до того рукави закасати.

Любімся як брати, але рахуймося як жиди.

Щоб доброго приятеля мати, треба довгі роки шукати.

Той не знає, скільки варт добрий приятель, поки його не втратив.

Десять раз мірай, а раз відріж.

Що пан напише пером, того селянин не витягне й волом.

Язык кости не має, а часом гірш собаки кусає.

Не тільки світа, що у вікні.

Говори до нього про образи, а він торочить про гарбузи.

Чим займаєшся, то усе з того щось і маєш.

Освіти у лісі не найдеш, за освітою треба йти до школи.

Правду сказати, десять чисел є, але ними цілий світ послуговується.

Яке полотно, така й сорочка. Яка мати, така дочка.

Яка дорога, така їзда.

Нема доріг без порохів, а народу без гріхів.

Як уха не чують, то серце жалю немає.

Панові вірно не служи, а жінці правди не кажи.

Як тебе раз хтось здурить, то сором, як тебе ще раз здурить, то сором для нього, а як тебе ще раз здурить, то сором для тебе самого.

Шевченкові слова такі тверді, що навіть і атомом їх не розіб'єш.

Українська Мати вже породила сина, який в короткім часі перебере владу в Українській Державі.

Хто мислить сам за себе, то ще й за життя є в небі.

Наше життя то школа — школа нескінчена.

Бо темота є безсмертна.

Та людина, що не дбає про другу, то так само як дикий бурян, що з нього ніхто не має жадної користи.

Люди потрапляють своїми язиками зробити з хруща верблюда.

Що знаєш не кажи нікому — як не мусиш казати.

Правда є щось такого, що кожний її цінить, але й її уникає.

Той має найбільше ворогів, хто кожному правду каже.

Гроші не на те є, щоб були щось варті, але на те, що роблять людину безвартісну.

Час то гроші тому, що багато людей часу не тратять, тільки про гроші думають.

Є багато людей які не знають, що вони щасливі, а за щастям шукають, і бідними умирають.

**І так то життя переходить як мине копа, вже так, як нема
хлопа.**

Надія то джерело людське, яке підсичує духа.

Коли тобі добре в іді, то памятай у біді.

Людина без доброї волі, то як вояк без зброї.

Декотрі Христа вихваляють, а чорта кохають.

Ті є облудники, що їх слова не годяться з правдою.

Не чини зла людям, бо тим самим, пошкодиш сам собі.

Не усі жінки однакові, одні варті центи, другі мільйони.

Жінка тебе згубить, коли тебе не любить.

**Мужчина що свою супругу не шанує, яка собі на це заслу-
гує, щастя сам собі руйнує.**

**Як маєш молоду жінку, а ти старий, пічого тобі не допоможе,
навіть дві пари окулярів.**

Як жінка сварлива — то бомба трійлива.

**Не добра та мати, що дочці уваги не звертає, як дочка піз-
но вночі додому вертає.**

Добрі кохаючі жінки більше варті, ніж тисячі складаючі.

Мудрі й поважні ті жінки, що читають добрі книжки.

Дуже багато маємо злих дітей, а то з вини матерів.

**Життя звичаної пари без задоволення, то життя смутку й
терпіння.**

**Ті супружжя, що дітей не мають — радости й смутку не
знають.**

Де мати сварлива — там родина нещаслива.

**Як чоловік нарікає на жінку, а жінка на мужа, вона подібна
до змії, а він до вужа.**

Та жєнщина, що живе сама, просить у Бога Адама.

**За добрим чоловіком жінка добра господиня, а за злим,
гірш наймички.**

Ті, що освіти не мають, якогобудь страху ся лякають.

Ах, візмім до рук той плуг освіти, орім ним ріллю від межі до межі, щоб знищити бурян і засіяти запашні квіти, що дають мудрість і освіту.

Чоловік мстивий — буває нещасливий.

Хочеш говорити — говори мудро, по дурному говорить тільки дурний.

Той себе судить, який думає, що не блудить.

Хто сперечатися любить, свою варгість губить.

Не один молиться і руки побожно складає, а в чужу власність заглядає.

Добрий політик є цеглиною в будівлі своєї держави.

Ті, що родинні непорозуміння та клопоти мають, то що собі наварили нехай їдять.

Не залищайся до чужої жінки й не ходи в чужий горох. Бо, чи тепер, чи в четвер, будеш зловлений.

Гніви та прокльони це — чортівські загони.

Хто чести не посідає, той низько спадає.

Дехто святе Євангеліє голосить, а в своїм серці усіх чортів носить.

Остерігайся тих, що тобі підлизуються, бо це собаки, що тебе підгризують.

Дурний усе судить, що ніколи не блудить.

Забгато маємо лакомих до злого, а замало до доброго.

Заздрість ніколи не помагає, тільки ненависть до других впирає.

Зарозумілий тільки свою працю бачить, а других потапає та ще й з болотом мішає.

Чоловік зарозумілий кохається в похвалах.

Чоловік злої поведінки, не має в добрім задоволення.

Людське зло побільшається, а добро зменшається.

Поміж людьми є проводирі — добрі, підлі і злі.

Зарозумілець забагато цінить себе самого, а понижає своїх близьких.

Молодь недобра і лиха, в білу днину усиха.

Пльоткар очорнує, як старий так молодий, сіє зерно незгоди поміж людей.

Далеко сьогодні людськості до правди і до досконалости, бо що на гадці те й на язиці.

Яке виховання — такий поступ.

Хто кого ошукує, той до того фаху має більшу спритність.

Той помилки не зробить, хто нічого не робить.

Теорію знати? Треба числа і азбуку добре складати.

Числа і азбука старі як світ, та їх що мінати мільйони людей повторюють і перекладають і тим самим нарід в техніці і знанню розвивають.

Хто терпеливість розуміє, тому і зло нічого не вдіє.

У гордого діда ніколи нема хліба.

Громада по нитці, бідному сорочка.

Громада — великий чоловік.

Добру річ зроби, то не будеш мати грижі.

У декого в кишнях повно, а в голові порожньо.

Хто чекає з дня на день, аж йому хтось щось дасть, то він довго наждеться.

Як би я знав, що ти робиш добро у поступі, я б пішов за твоєю порадою.

Зимовою порою, як зле почувашся, бери добру книжку, то все горе забуваш.

Тій людині мусимо признати пошану, яка посвятилась добрим ділом для української справи.

Селяни та робітники — це хребет держави.

Наколи б не було чорта, не треба було б пекла. Як би не пекло, то про небо мало б знали.

На життєвiм народнiм полi є що поправляти, але нема кому до цього взятися.

А диви, диви, який мудрий! Так як Соломоновi штани.

З порожнього дзбанка найлiппий мудрець не зможе налити.

Добро пам'ятається довго, а зло ще довше.

За доброго чоловiка, як вiн помре, скоро забувають, а за злого довгi роки пам'ятають.

Кожна голова має свiй розум — бiльше голов, бiльше розуму.

Якi лiта — такий розум i таке здоров'я.

Яке життя, така й смерть.

Такий бiдний, як церковна миш.

Деякi полiтикани, як собаки гавкають за славою i за жиром шукають.

В державах демократичних полiтика не є загороджена пло- том.

Той не є розсудний, хто свою подругу забагато пестить.

Кiнь на чотирьох ногах, та й спотикається, не то людина.

Наперед колеса на дорогу провiр, а тодi навантажуй воза.

I слоня вивчиш, а деякоi людини не годен.

Злий той птах, що своє гнiздо каляє. Та людина не може зватися людиною, яка свою нацiональнiсть ганить.

Мала пташина собi гнiздо робить, а чому декотра людина i розум має та свого пристановища не має.

Старайся усiм догодити та в згодi жити, а дiждешся признання i пошани.

Дали ложку, то дадуть i юшку.

Патрiотизм — це тiльки ступiнь до неба.

**Зарозумілий — це впертий, незичливий і гордий.
Кожна людина може себе шанувати, коли хоче над собою панувати.**

Не гнівайся на дурних, нелітніх і малих.

Хто що любить, найбільше про це думає і говорить.

Розум і серце хоч не мають зброї, воюють із собою і один другого перемагає.

Серце тебе згубить, а розум спасе.

Серце думало, що це золото, тимчасом впакувалося в болото.

Часом ворогом чоловіка є власне серце.

Серце сліпе, але розум має очі.

Наколи серце розуму не радиться, то в клопіт і нещастя тебе впровадить.

В серці лідера знайдеться ціла купа сміття.

Ліпше сміятись та співати, ніж плакати та сумувати.

Як ти маєш грош, то воно так само як сало в твоїй торбі.

І так жид каже: лай не лай, але гроші дай.

Жиди за фортуною не йдуть до ліса, тільки до міста.

Так мені надоїло, що б і жида розізлило.

У жида запозичся, то так тебе буде гризти, як ржа залізо.

Жид каже: ліпше у місті заробити один доляр, ніж у лісі сто долярів.

На політичній арені жида штовхни, а жиди по цілм світі закричуть: “ай вай, гевалт”.

Декотрі до чогось такого чіпляються, що про нього найменшого поняття не мають, а опісля на всіх нарікають.

Дівчина як має нареченого мусить його шанувати й пильнувати, а як він з нею одружитья, тоді він мусить її пильнувати.

Як Бог не вгодить, то огонь не горить.
Хто рано встає — тому Бог дає.
Чужими руками добре огонь загортати.
Очі та думки — на одній дорозі до їхньої мети.
Молодь, шануй чоловіка старого, а наперед себе самого.
Молодь мріє, щоб вже перейшло старше покоління.
Коли б наші лідери вмiли й хотiли працювати, могли б для народу велику річ збудувати.
Не ставмо на трясавинні хати, як нема доброго фундаменту.
Мислитель нікого не кривдить і нікому не шкодить.
Хто простою дорогою ходить, собі і ближньому не шкодить.
Добра книжка — то корм людини.
Всюди добре, а вдома найліпше.
Яка гребля — такий став.
Коли ти маєш зверхника зарозумілого — вдавай, що не знаєш і здобудеш ласки.
Дурак - мудрагель любить усе критикувати, але не любить розумувати.
Деякі люди хоч старші роки мають, а про що їм йде не знають але як діти гніваються.
Не один потребує нагая, бо не знає жити як добра людина.
Зрадники намагаються за гроші шкодити батьківщині.
Більше політиків працює для власної користі ніж для добра народу.
Тільки нерозумний шкодить ближньому та своїй державі.
Скорше дасться припізнити, ніж поспішити.
Народи, що мудрість знають, найкращі і найліпші серця мають.
Чоловік милий та приємний, то так як клімат відмінний.

Другого радься, а свій розум май.

Злий на доброго завжди сердиться, а що добре ненавидить.

Чоловік великий чи малий у своїм життю несталий.

Провідники та лідери, які мають нечисті серця та брудні руки, є ганьбою для українського народу.

Поміж народом є багато авантюристів і бунтівників але нема добрих провідників.

Уживай світа, поки служать літа.

Коли сіно в стозі, то забув о Бозі.

Одні гуляють з надміру грошей, а другі без них живуть у біді. без жадних розкошів.

Добре мислити. і мудрувати, як є чим реперувати.

Робітник не збудує своєї хати, коли немає любови ближнього.

Нарід змагає до багатства і краси, а сам забуває про досколість.

Ті, що учащають до Божих храмів, повинні бути подібними до синів Авраамів.

Добрі добрим помагають, а злі псують та й ще очорнюють.

Як сили не стає, то розум спосіб дає.

Злі й заздрісні все тих критикують, що справедливо для добра народу працюють.

Злі походять з добрих, а добрі зо злих.

Злий думає, що усі є злі, тільки він один добрий.

Нема чоловіка без брехні, а торгівлі без обману.

Добре живеться ,коли уряд роботу дає, тоді розуму аж забагато.

За добрим приятелем треба довго шукати, а неприятеля скоро знайдеш.

Хто повчаючі книжки читає, той щось менше - більше знає.

По школах та церквах нарід повчають, а пощо тоді тисячі
поліцаїв тримають.

Одні люблять попа, а другі попадаю.

На місці камінь, мохом поростас.

Щоб правди довідатись — треба добру ліхтарню взяти, ще
й до того треба добре приглядатися.

Дурак сміється і сидить, як банкрутство в других видить.

Не один є зверхником, а не варт бути ані смертельником.

Деякого зверхника можна перекупити за одну гривню.

Брешіть, куме, та міру знайте.

Той не найгіршої вартости, хто має багато терпеливости.

Хто є зичливий, той більше щасливий.

Бути чоловіком, але не тим, щоб тебе висмівати і пальцями
показувати.

Віра у Бога нікому не шкодить, тільки хоронить від злого і
життя осолодить.

Хто вмис оцінити життя, той сповняє що належиться.

Будеш так скакати, як я буду грати.

Поки біда спить, поти не кричить.

Найліпшу прислугу зробиш ближньому, як скажеш йому
його ваду.

Хто хоче свого брата проводити, той мусить сам доброю до-
рогою ходити.

Геть із заздрістю, мусимо жити милістю.

На милування нема силування.

Хто незадоволений, той слабий і напів дурний.

Хто не знає як з людьми жити, той пряде собі добре смут-
ку нити.

Де сонце дозріває, там камінь зазріває.

Поміж великими і малими нема досконалих.

А де тая давня панночка і молодець, що мали на лиці рум'янець.

Є жінки приятелі і неприятелі.

Пощо плакати, сумувати і сваритися, ліпше жити у веселості та радості.

Мало маємо молодости, яка до людей належить.

Ліпше підвищатися ніж підлюватися й понижатися.

Злий язик кусає як лісова оса, підтинає славу як траву коса.

На грудях носить Христа, а в серці має чорта.

Довготривале щастя спроваджує нещастя.

Деякі грають панів, і відпираються своїх станів.

Усі виродні сини є ганьбою родини.

В сьогоднішнім людським житті бачимо більше кукілю, ніж пшениці.

Коли б любив ближній ближнього, кожний зазнав би раю земного.

Без одного Василя, відбудеться весілля.

Легше дітей проклинати, ніж їх розуму навчати.

Де душа слаба, там і тіло не зовсім здорове.

Коли б не віддавати, то не один хотів би брати.

Добра й брехня, та не щодня.

Найбільше бувають в Божім храмі старі та деякі молоді.

Хто забагато підлизується, називається Юдою.

Хто багатий надією, той все буде сміятися.

Ніхто від ненависти не отримав користи.

Релігійні фанатики та неуки не люблять світської науки.

Не один дістає поміч для ближнього, а допомагає собі.

Для того Бог не є потіхою, хто живе з гріхом.

Герпеливість це щастя, а нетерпеливість — нещастя.

Той найдорожчий між нами, хто присвічує нам чинами.

Добрість творить нам чесноту, а підлість підлоту.

Добрі діла підвищують, а злі знижують.

Хай молоді уважають, яке життя старі мають, щоб з того навчилися й інакшою дорогою поспішили.

Дехто у вічі тебе шанує та вдає, а як обернеться — в болото тебе переверне.

Колись сором був великою чеснотою, а сьогодні є дурнотою.

Розумна людина нікого не погорджує, так усіх поважає, як вони є варті.

Не викликай вовка з лісу.

Тяжко змусити серце до любови, як зазналося зради й прикрости.

Деякі мають кишені повні, але серця пусті.

Гра в карти для присмности не приносить прикрости.

Найбільше надаються до сварні редактори і баби декотрі.

Один страйкує, а другий за нього працює.

Зле не роби і не розпачай, тільки молися та вибачай.

Жаден архисрей ані священник не може працювати для добра України, коли він сам не є українцем, хоч і працює, то як наймит, а може і ворог.

Хто має добру мрію, тому і зло нічого не вдіє.

Тільки хто зранений стрілою милости Божої, знає вищість її перемоги.

Той хто хоче бути приятелем Бога, повинен жити на світі самотнім, у відокремленню від людей або усіх людей мати за приятелів.

Дійти до правди справедливої, це значить побачити Бога в лице.

Хто хоче стати слугою Божим, той мусить стати слугою цілого світу.

Хто видить кривду людську і не запобіжить але мовчить, той є так само спричинником кривди.

Правдивий мудрець шанує усіх без огляду різниці віри та народности чи образования та походження і багатства, бо він усіх бачить єдино і передусім тільки як своїх ближніх.

Життя це — щастя, кожна людина має сама собі клепати, не треба чекати на нікого, що помагав би.

Хто має сильну волю, той переможе недолю.

Гнилі моляться на хліб насущний, а мудрі заробляють на масло.

Злість родить ненависть, а ненависть пімсту.

Гі що нічого не ділають, тільки на Бога чекають, тяжке життя мають.

Не йди тою дорогою, як другі, що були осуджені й винні.

Гі, що йдуть злою дорогою, направити нічого не можуть.

Хто трапив на дорогу щастя, той скорше дійшов до місця, що називається добробутом.

Життя праці є одним життям, що ним хочеться жити.

Бідному все вітер в очі.

Дорога до спасіння, це безпереривна праця для народу.

Дехто служить справі Божій, а сам за сім чортів оре.

Надія — то гнилого мати.

Гой нічого не збудує, хто забагато дармує.

Чесна праця для Бога та народу, тільки треба працювати і не чекати жадного чуда.

Гой звичайно сам себе обманує, що на надії будучність ставляє.

До бідного приятеля іди колинебудь, а до багатого тільки,
коли покличе.

Не все мамуні дасться довідатись про тайни доні.

Є дочки й доньки, і ангелики і чортенята.

Декотрі що вміють говорити про досконалість, самі повні
підлоти.

Декотрий лідер та чоловік світський замість розуму має в
голові повно січки.

Трудно тому порадити, хто сам собі не хоче радити.

На доляра лакомляться дураки і жиди.

Хто себе пихою напихає, той розуму не має.

Тридцять три літери маємо а хто може їх добре складати,
той легше життя може мати.

Жид каже: ні, ну, щоб я той розум мав напереді, що хлоп
назаді.

Дурному вибачай, а молодого навчай.

Дурному і Господь Бог вибачить.

Рада душа до раю, та гріхи не пускають.

Поплив молодий вік як той тихий ставочок, не зіставив за
собою ані дум, ні думок, ні жадних стежечок.

Зверха виглядає як золото, а внутрі гниль та болото.

Чистота там не буває, де господиня гнила.

Не перебігай батька в пекло.

Мудра жінка може зробити зо свого мужа ангела.

Тіло прибране в шовкові строї, а душа бідна як той в неволі.

Як жінка велика а чоловік малий, то так виглядає, як ха-
та без дверей.

Бог знає, чим чоловіка карати має.

Тільки зрадники і дураки соромляться рідної мови.

Хто обманює другого, той обманює себе.

Не штука забити крука, але зловити живого.
А те мудрагель — він би виїв з баньки кулешу.
Придивляється та заглядає, як сорока в кість.
Навчить біда ворожити, як нема що в рот положити.
У неодних дні кінчаються сумно, бо вони жили так, як живуть в улику трутні.
Чоловік, що прагне волі, мусить сам іти до досконалости.
Коли дурак забагато волі дістає, то зараз звірем стає.
Хто кому завидує, той сам гризеться і злоститься.
Державні лідери взивають до миру й спокою, а їх держави готуються до бою.
Молодь має дуже короткий зір, не бачить далше як на двір.
Коли хочеш комусь повірити, треба наперед його зичливість змірити.
Обов'язком молодого — вшанувати старого.
У кожного зарозумілого нема любови.
Чоловік зарозумілий любить почесь і похвалу.
Кого Бог хоче покарати, тому розум відбирає.
Одна паршива вівця заразить стадо овець.
Також з того самого дерева виробляють, що до нього кла-
няються і гній підкидають.
Біда не ходить лісом, а між людьми.
Біда й на престолі, як нема нічого в столі.
Нігті фарбовані а брови вискубані, то дві “мудрості” в дурних.
Бридка і товста кожна малює червоною фарбою уста.
Біда тому дворові, де корова розказує воліві.
Наші юні літа то весна, середні літа то літо, а старші то осінь, а старі літа — то зима, ані сонця, ні веселости.

Не будеш мати ворога, як не маєш приятеля.

Декого не варт доброго слова, бо сам блудить, а хоче стати провідником народу.

Не йди до них за порадою, бо вони самі собі негодні порадити.

Біди не треба шукати, сама прийде до хати.

Політику зіставити дипломатам, ковалеві коні кувати, шевцеві чоботи шити, а Івана навчити, щоб міг легше на хліб заробити.

Як маєш хліб і воду, то не маєш голоду.

Аби зуби, то і хліб буде.

Ситий голодного не знає.

Музика з нот, глухому понічому.

У череді як бик заричить, то ціла отара задріжить.

Капля за каплею вода на камінь спадає і камінь з'їдає.

Ще не жив, тільки думав жити, а тут уже треба світ лишити, бо старий.

Велика наука і добре знання, то є добре виховання.

Доброю наукою дійдеш до кращого завтра.

Ти як щось доброго навчишся, то злодій не вкраде, вогонь не спалить, і вода не забере.

На полі народнього знання життя яке зерно засівають, такий збір збирають.

Де двох б'ються там третій користає.

Недобрі сусіди крячуть, як ті чорні ворони.

Пан з паном знаються, а ти Іване до панської справи не мішайся.

Крук крукові ока не видзьобас.

Бють, ще й плакати не дають.

Жінка жінці завидує щастя, постави і краси.

Пани б'ються, а на хлопіві шкура тріщить.

Люди заздрісні — незичливі, нечемні ще й фальшиві.

На те й б'ють, щоб боліло.

Старі мають забиратись з того світу — робити місце для молодих.

З терпеливістю добре жити, як говорять люди, усе терпеливість переможе, тоді добре буде.

Хто терпен, той спасен.

Ласкаве теля дві корови ссе.

Яке виховання — такий поступ.

Цей чоловік не варт торби квасниць, а він думас, що він варт тонн меду.

Самі себе ненавидять, а як вони можуть жити в згоді з людьми.

За моє жито ще мене й бито.

Старість не радість, старі, так той світ оставляють, як восени листя з дерев спадають.

Старша людина то так як яблуко з тамтого року.

Дай Боже, щоб наше теля з'їло вовка.

Хто чим воює, той від того й гине.

Батько складав, а син роздав.

Де та людина, що добре порадить та на життєву дорогу добре спровадить.

Деякі хочуть обильно жити з народньою кривавицею.

Дуже мало маємо таких, що народу не обдурюють та не ошукують.

Як тебе бачать, так тебе й пишуть.

Деякі державні лідери, що народові обіцяють, свого приречення в половині не виконують.

А диви, диви, я не сподівався по нім, він хитрий як той лис.

Котрий забагато підлизується та піднюкує, той є собакою.
Час найвищий вже то знати, що треба бідному помагати, бо хто умирає, з собою нічого не забирає.

Правильною дорогою поступавай, правди зерно поміж людьми засівай — тоді запанує поміж нами мир та любов.

Не поступайся неправді, бо зблудиш і до мети не прибудеш.
Не смішися та не брешни, тільки правду говори, то здобудеш приятелів.

Правда людину підвищує, а неправда понижає.

Правда робить мораль, честь і гуманність.

Не один добрі слова голосить ще й наказує, а сам облудною дорогою ходить, собі і ближньому шкодить.

Нарід виховує собі діти на щастя, а державі на поміч.

Не було і нема на світі держави, що мала б усе своє.

Коби то знаття, що в кума пиття, то б і дітей забрав.

Декоотрий піяк сам себе осмішує, ще й свою родину понижує.

Дарованому коневі не заглядають у зуби.

Декоотрі на тисячі миль далеко бачать і знають що там робиться, але не знають, що робиться в їх власній хаті.

Байдуже ракові, в якому горшчку його варять.

Декоотрі довгі літа в поті чола тяжко працюють, а другі з них гарно живуть та розкошують.

Не балакай много, а нема нічого злого.

Пошта і банк роблять добрий рахунок, а як і ми так будемо поступати, то будемо добре матися.

Вага і міра, то тільки є справедлива.

У багатой молодой горба не видно.

Доляри людей збагачують, а через ці доляри декоотрі життя втрачають.

Старші панни про наречених тоді не думають, коли переходять вузькою кладкою.

Печеного льоду забажали та ще й у Петрівку.

Пусти свиню під стіл, то вона вилізе на стіл.

На похиле дерево і кози скачуть.

Хот чужого не пошанує, той і свого не буде мати.

Ще мусимо довгі роки чекати, щоб проміння правди і чесноти дочекалися.

Багатство здобуває багато приятелів, а зубожіння випробачує.

Яке виховання та школа, такий і поступ.

Давали нам школи австрійки й поляки, щоб лише умів підписати.

З нерозсудним та незгідним не треба сперечатися й часу марнувати.

У військовим званні вчать як ходити і стріляти, щоб міг один одного на тамтой світ післати.

Одна іскра допровадить до мільйона доларів шкоди.

Згода та любов, то більше означає як мільйони доларів.

Адвокатуву помилку вішають, а писареву закопують.

Івана били в школі різкою, а адвоката книжкою, зате адвокат ліпшу пам'ять має і легше на хліб заробляє.

Що адвокат зробить олівцем і пером, то фермер не може ані трактором, ані волом.

Вороги України хотіли нас поконати, але це їм не вдалося і ніколи не може вдатися.

Не так дуже зле, як хтось помилку зробить, бо і ми з того вчимося.

Даймо признання тим людям, які живуть у згоді зі своїми сусідами.

Горбатого і могила не вирівняє.

Пр'яний свічки Богові не поставить.

Гора з горою не зійдуться, але людина з людиною можуть зійтись.

Ніяка країна не може встоятись без сили і дисципліни.

А тепер, на закінчення, я ще й цю думку мушу вам сказати, що за волю України ніколи не жаліть життя своє віддати, бо лише тоді наш нарід буде добро й славу на весь світ мати!

**Гей, браття і сестри,
Згадайте свою Україну;
Згадайте, чим ми у світі бували,
Як волю для краю нашого коханого і рідного
Усі ми гуртом здобували!**

**Гей, згадайте і знову ставайте
Під прапори наші рідні
У великі та сильні когорти,
Бо лише тоді будемо ми здібні та гідні
Звільнити Україну від її Голготи!**

**Гей, згадайте і знову єднайтесь,
Бо рідний народ наш у неволі,
Тому треба завзято боротись,
Боротись, а не коритись,
Як хочем діждатися кращої долі!**

**Хай не злякають нас ворожі тортури й муки,
Бо наша правда є дужча за ворожі брехливі звуки!
Тому даймо, браття і сестри, для України:
Своє серце, свій розум, свою силу і свої руки!**

